

proiectul Alpinet
revistă de drumeție, munte, natură • anul 10 / nr. 58, serie nouă • mai 2006

INVITAȚIE Trekking in Carpathians ÎN CARPAȚI

Peștera
Dâmbovicioara
creasta vestică a
Munților Căpățâanii

canioane
în loess
pe creasta
Leaotei

veverița

www.alpinet.org

Copiază, gratuit,
toate numerele revistei
Invitație în Carpați:
de la <http://iic.alpinet.org>.

Vino !

Sumarul revistei este deschis
celor care transmit informații
(știri, fotografiile, articole, monografii).

contact: iic@alpinet.org, 683.51.03

Autorii acceptă că publicarea materialelor
nu aduce deocamdată venituri materiale.

Uită-te zilnic pe
www.alpinet.org,
ghidul tău montan.
Zilnic sunt
multe informații
și imagini noi.

Înscrie-te pe **lista alpinet2k.**

Vei primi, zilnic, gratuit, noile știri de la
munte, de la cei care umblă pe munte.

Informații: www.alpinet.org, iic@alpinet.org.

nr. 58, mai 2006

Munții Leaota

Fundata - Sântila Mare pag. 3-21

Culoarul Rucăr - Bran

Peștera Dâmbovicioara pag. 22-24

Podișul Someșan

Vărai - Prisnelu pag. 25-29

Faună

Veverița pag. 30-34

Dobrogea

Canioane în loess pag. 35-43

Munții Căpățâanii

Creasta de vest pag. 44-55

Câmpiile Banatului

Vulcani la Orțișoara pag. 56-60

Floră

Primăvară la munte pag. 61-63

coperta 1 / first cover

Ceardacul Stanciului (Munții Piatra Craiului).

foto: Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Emilia Marinescu
(București)

Respectă natura !

Lasă doar urmele pașilor.

Ia numai fotografiile.

Ucide doar timp.

Editor:

ISSN 1841 - 7957

redactor, tehoredactor:

Ică Giurgiu (iic@alpinet.org, 683.51.03)

layout: Daniel Verniș, Nicolae Herăscu, Ică Giurgiu

bannere: Ionuț Nechita

© Reproducerea oricărui material din revistă, în scopuri
comerciale, nu este permisă. Materialele angajează în general
doar responsabilitatea autorilor.

publicitate: iic@alpinet.org

ABONAMENTELE
sunt gratuite:

iic-abonare@alpinet.org

Fundata - Sântilia Mare

Ionuț Sima și Adrian Glăvan

15 ianuarie 2006; vreme excepțională. Ne propusesem o tură din Fundata spre Vf. Sântilia Mare (1887 m). Știam că pe la ora 15 trebuia să ne întoarcem (drum destul de lung, ziuă scurtă). Am dormit la o pensiune în Rucăr.

Până am parcurs cei aproximativ 20 km dintre Rucăr și Fundățica, de-abia la 9,45 eram la baza traseului (extras topografic de pe de harta *Leaota*, autori Nicolae C. Popescu și Dănuț Călin, Editura pentru Turism, București, 1991). Dacă nu am fi avut indicațiile primite pe lista Alpinet, în urma solicitării noastre, ca să găsim intrarea pe traseu, am fi ajuns și mai greu.

(Ca să beneficiați zilnic, gratuit, de noile știri de la munte, înscrieți-vă pe lista de discuții alpinet2k. Informații la www.alpinet.org, iic@alpinet.org.)

Dinu Mititeanu, dinum@cluj.astral.ro. 9 ianuarie 2006.

Noi am urcat în vara lui 2005 din Fundata/ Fundățica. De la ultimele case am găsit întâmplător marcajul bandă roșie, care ne-a condus în urcuș lin până la golul alpin, pe Vf. Sântilia. Am făcut

vreo 3 ore; de la 1250 m până la 1850 e ceva de urcat.

Aveam cortul și l-am montat unde ne-a prins seara, pe culmea spre Pasul Strunga (din Bucegi). Și aveam traseul în GPS (luat de pe harta topo calibrată), căci altfel (mai ales iarna!) pe ceață ajungi "în bălării"! Un localnic din Fundățica ne indicase două variante: pe Valea Rudărița (în amonte) sau pe culmea din dreapta văii (stânga geografic). Noi ne făcusem trackul chiar pe culmea Șleaul Mândrului (dintre Văile Fundățica și Rudărița); am avut norocul să găsim marcajul pe primii brazi. Numai că iarna, unele marcaje (cele de pe pietre, dar chiar și de pe copaci) nu le vezi.

Răzvan VM, razvan@vmcomp.ro. 11 ianuarie 2006. Din Podul Dâmboviței se ajunge, pe DN 73, la Fundata; acolo, chiar aproape de intrarea în sat, vezi indicator Fundățica.

Drum îngust dar bun și mai ales pitoresc până la ieșirea din sătuc; în continuare drum forestier până înapoi în Podul Dâmboviței, printr-o succesiune de chei frumoase, pe Văile Rudărița și Cheia.

text: **Adrian GLĂVAN**

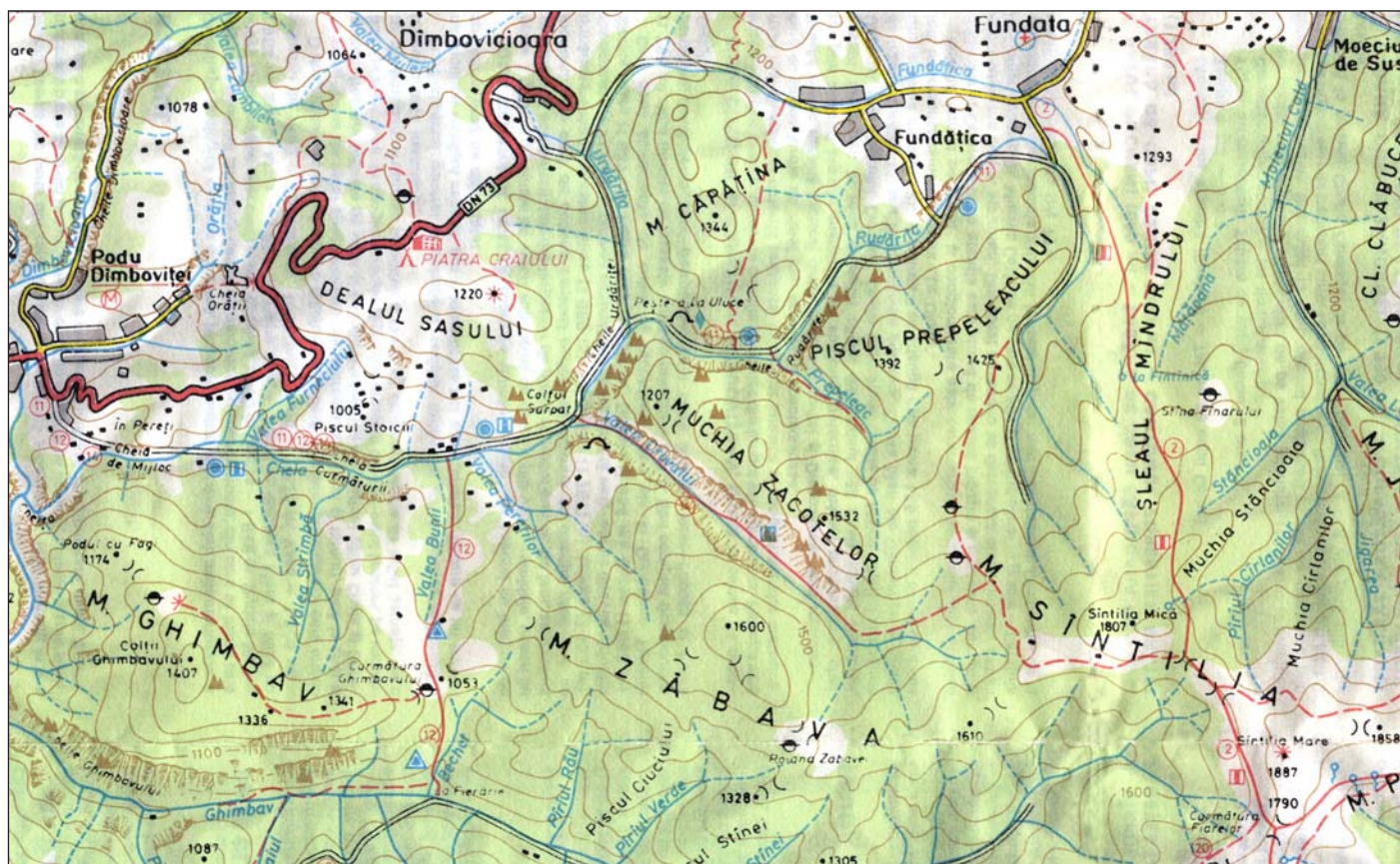
fotografii:

Adrian GLĂVAN, Ionuț SIMA

(București)

explicații foto:

Adrian Glăvan, Ică Giurgiu

1 Din Fundățica am continuat pe drum forestier, până la o bifurcație; la stânga era casa "care a fost a moașei", la 50-60 m; am mai mers puțin înainte, am dat de un pârâu care venea din stânga, de-a lungul căruia e o potecă. Am traversat pârâu, am urcat un delușor (20 m) și am ajuns într-un drum forestier (A). Acesta e drumul - exact de unde se termină satul, zice Răzvan M - care continuă până în Podul Damboviței. Și de la bifurcația anterioară, după ce trece de casa "moașei", drumul ajunge tot acolo. Din A, după 10 metri, este indicatorul din pozele 2-3, pe partea stângă.

2, 3

Grig, grig@b.astral.ro. 11 ianuarie 2006. Există marcaj nou la intrarea în Gangul Crovului (Valea Crovului); nu știu dacă a fost dus până sus. La confluența Cheia-Crov era și un indicator (spre Curmătura Fiarelor).

În prima parte a drumului, cerul era destul de întunecat și plin de nori. Zăpadă destul de mică, iar apoi au apărut niște urme care ne-au mai condus o bucată de vreme. După vreo 40 minute urmele au părăsit culmea/muchia și ne-am descurcat singuri.

Pe unele porțiuni aveam brazi înalți de o parte și alta a drumului (poza 5) și zăpada era până la genunchi sau mai jos. În porțiunile mai golașe ajungea mai sus de genunchi, încât după maximum 20 de pași cel care făcea urme trebuia schimbat (poza 6 e doar începutul).

Dar nu erau probleme nici oboseala (mușchii noștri atrofiați de șederea pe scaun cam protestau), nici gerul pe care îl simțeam doar în micile pauze pentru gustări. Cerul începe să se lumineze... ieșim din pragul de nori!

Iar la un moment dat, în stânga încep să se vadă, printre brazi și pe deasupra plafonului de nori... Bucegii (poza 7)! După ce merseserăm atâta cu vizibilitate de maximum 60 metri, nu ne venea să credem că vedem releul de la Coștila. Deasupra noastră cer albastru cristal.

După încă o pauză într-un luminiiș de unde se vedeau Bucegii am urcat printre brazi și în nici 10 minute eram sus... și în extaz.

Știam de la domnul Mititeanu că poteca ocolește Vf. Sântilia Mică, prin stânga, și iese în șaua dintre cele două Sântilii. Cum noi eram undeva sub Sântilia Mică, nefiind siguri că ne mai aflăm pe potecă și pentru că era din ce în ce mai dificil să urmărim curba de nivel, am decis să urcăm pe Sântilia Mică și să ținem creasta în continuare.

Sântilia Mică are un platou măricel drept vârf, așa că nu știam de ce să ne bucurăm mai întâi: de senzația de "acoperiș", dată de întinderea albă, necălcată (care se termina undeva la 30-40 m, brusc), de brăduții înzăpeziți (12-13) (vârfurile, căci estimez că avea cel puțin un metru zăpada) sau de crestele din jur. Vedeam Bucegii spre est, Pietra Craiului și Iezer-Păpușa către vest, iar la sud creasta Leaotei. Peste câmpie, către Brașov și Rucăr, mare de nori întinsă pe cât vedeam cu ochii.

4 Pe acest drum forestier am mers cam 2 ore. Apoi drumul s-a transformat în potecă, printre brazi, cum se vede în imaginile 5-6. Pe aici a crescut mult zăpada.

5

6

Eram încântați. La 1,30 am purces să coborâm în șaua spre Sântilia Mare. Am dat de vreo două semne bandă albastră dar apoi, probabil, am pierdut poteca;

am ținut doar muchia, printre arbori, până am ieșit în șa, la baza Sântiliei Mari, unde era o băncuță.

Alte priveliști, alte poze. Am început

să urcăm și, spre bucuria noastră, zăpada era înghețată, nu intra piciorul mai mult de 3-4 cm.

Astfel că după câteva opriri pentru admirarea peisajului am ajuns la 14,30 la ținta călătoriei noastre.

Am zăbovit în jur de 30 de minute pe vârf, făcându-ne plinul cu frumusețea muntelui îmbrăcat în alb. Coborârea a fost o joacă, la propriu, fiindcă aveam niște lopeți de zăpadă (arată ca fârașele) care au funcționat drept... săniuțe.

Pentru că urmele erau făcute, la coborâre am fost în 2½ ore la mașină, în Fundățica, fericiți.

7 Valea superioară Gaura (Munții Bucegi).

8

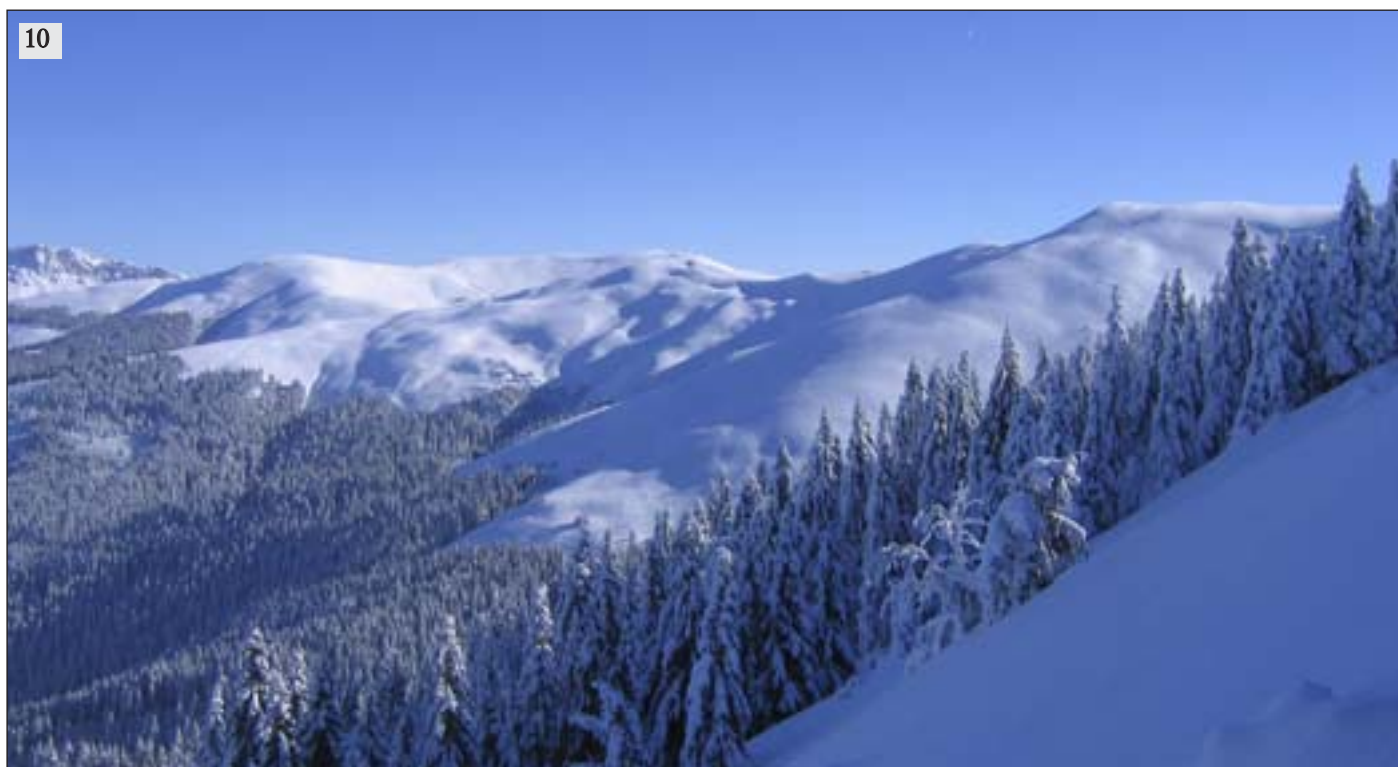

9-10 De la 40-50 m sub Vf. Sântilia Mică (1807 m). În poza 9 este abruptul vestic al Bucegilor; în extremitatea ei stângă, în ultimul plan, se vede releul de pe Muntele Coștila.

În 10, imagine în continuarea celei anterioare spre dreapta, se văd primii munți din nordul Masivului Leaota.

9

10

11 De pe Sântilia Mică, versantul vestic al Bucegilor și releul de pe Coștila.

12 Pe Vf. Sântilia Mică.

13 Pe Vf. Sântilia Mică.

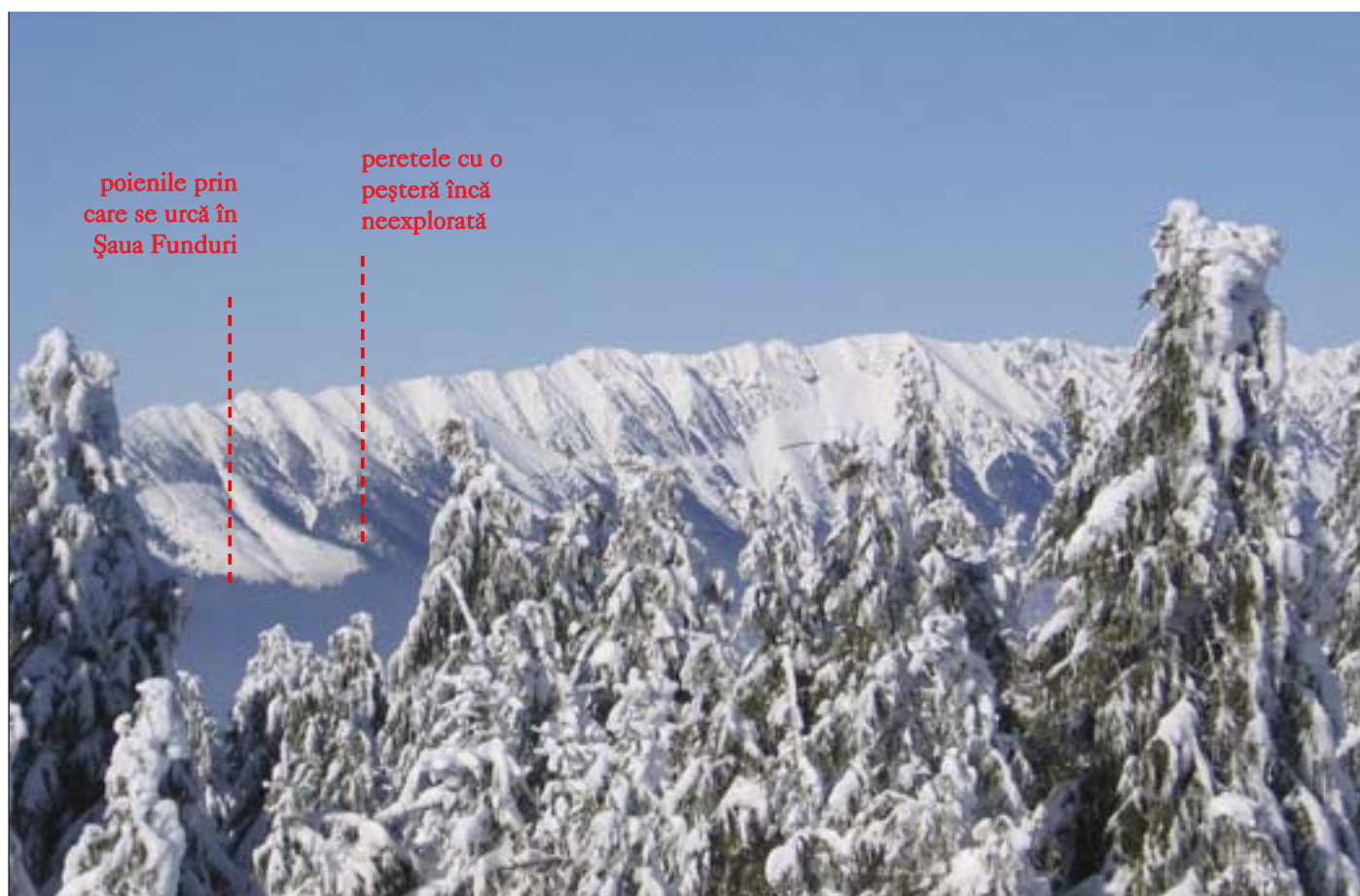
14 De pe Vf. Sântilia Mică, Masivul Iezer-Păpușa (partea sa dinspre Valea Dâmboviței), zona Vârfului Păpușa.

15 De pe Vf. Sântilia Mică, Masivul Piatra Craiului, versantul dinspre Culoarul Rucăr-Bran.

16 De pe Vf. Sântilia Mică, Masivul Piatra Craiului, versantul dinspre Culoarul Rucăr-Bran.

INVITAȚIE
ÎN CARPAȚI

REVISTĂ LUNARĂ DE DRUMETIE,
MUNTE, NATURĂ,
DISTRIBUITĂ ELECTRONIC,
PUBLICATĂ DE PROIECTUL ALPINET.

www.alpinet.org

17 De pe Vf. Sântilia Mică, Vf. Sântilia Mare (în stânga, 1887 m) și creasta Masivului Leaota.

18 De pe Vf. Sântilia Mică, Bucegii.

19 Sântilia Mare văzută de pe Sântilia Mică.

20 La dreapta imaginii 19, în continuarea ei, pe creasta Munților Leaota; vedere de pe Vf. Sântilia Mică.

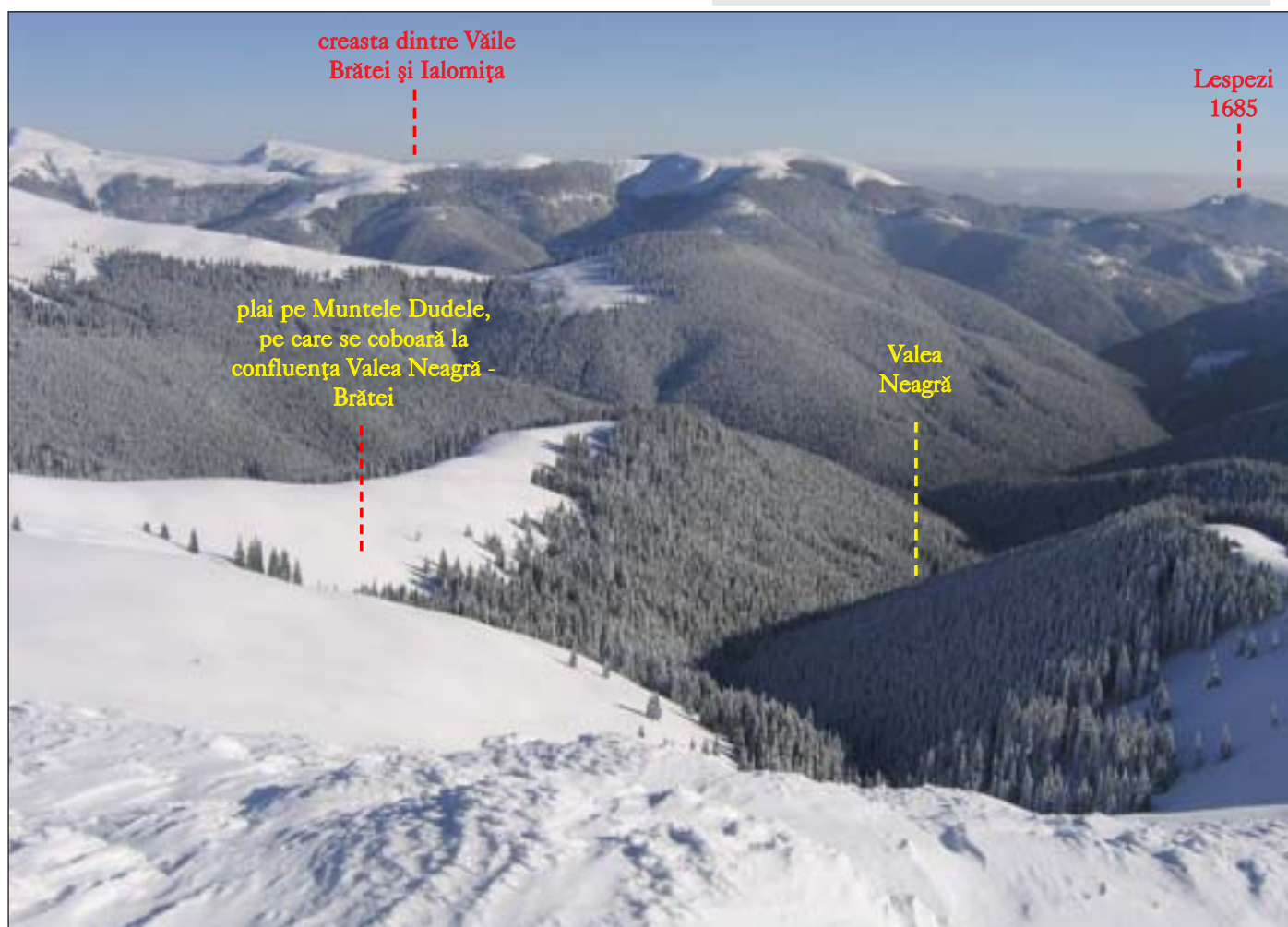
21, 22 Pe drumul dintre Sântilia Mică și Sântilia Mare.

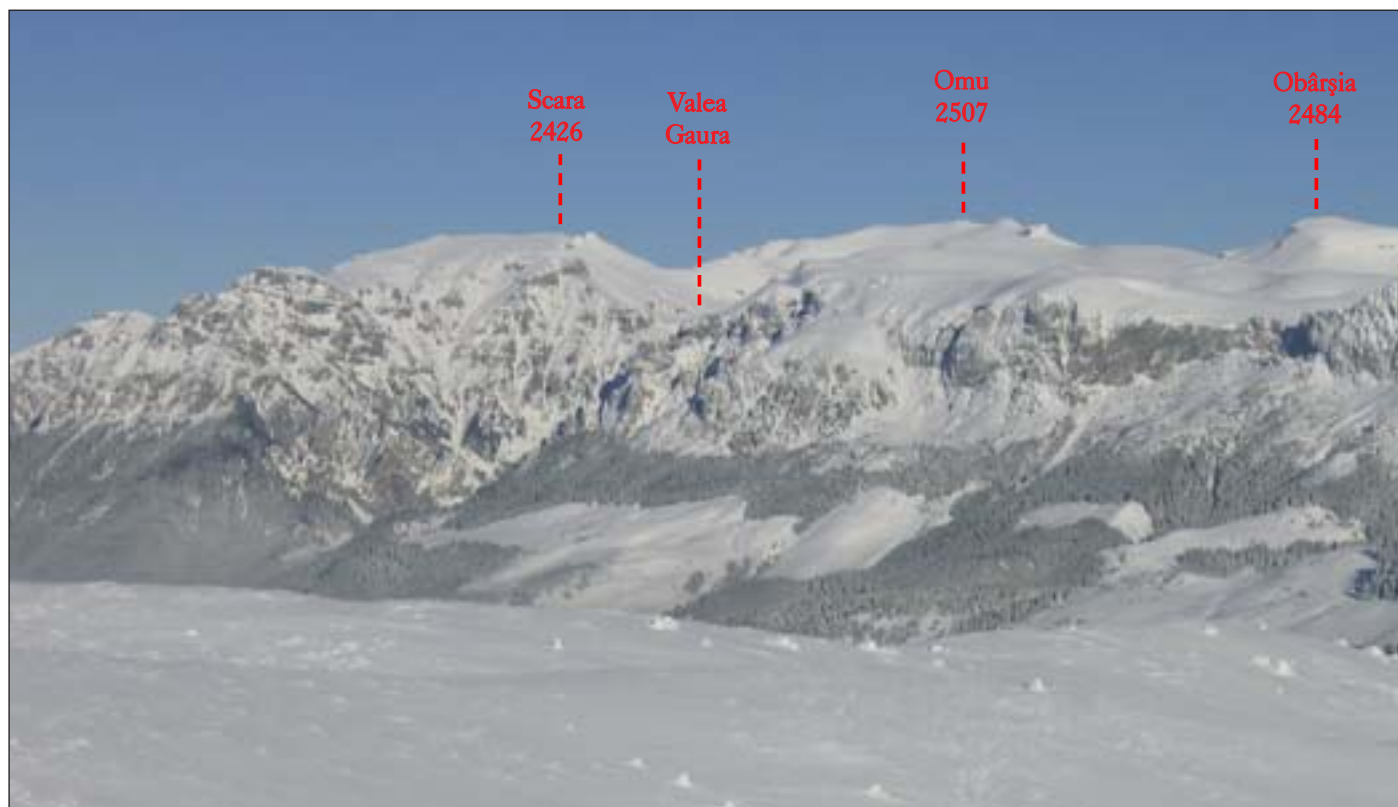

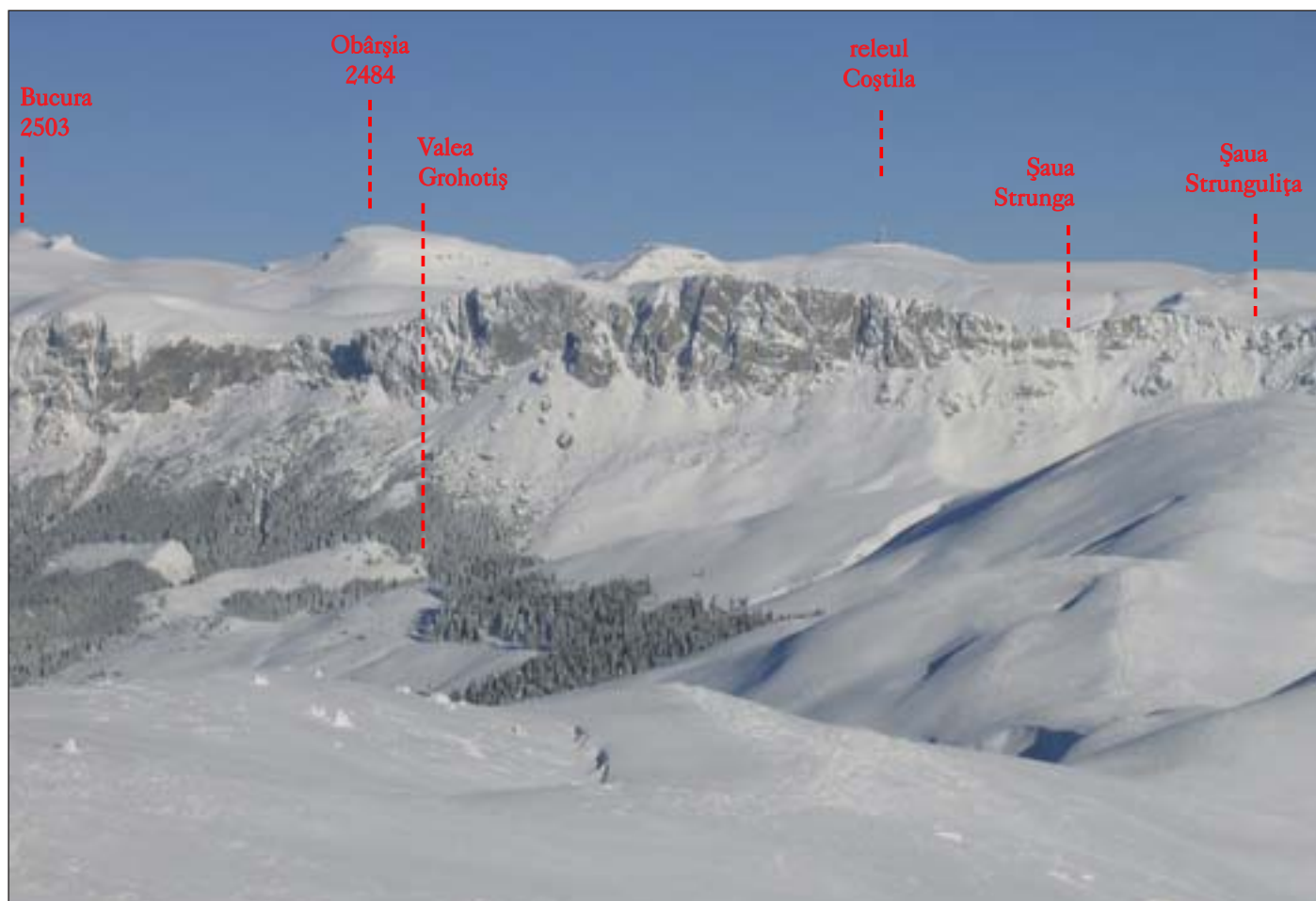
24 Sântilia Mare, în fundal, văzută de deasupra șcii dintre cei doi munți Sântilia.

25 De pe Sântilia Mare, spre sud-est, Valea Neagră.

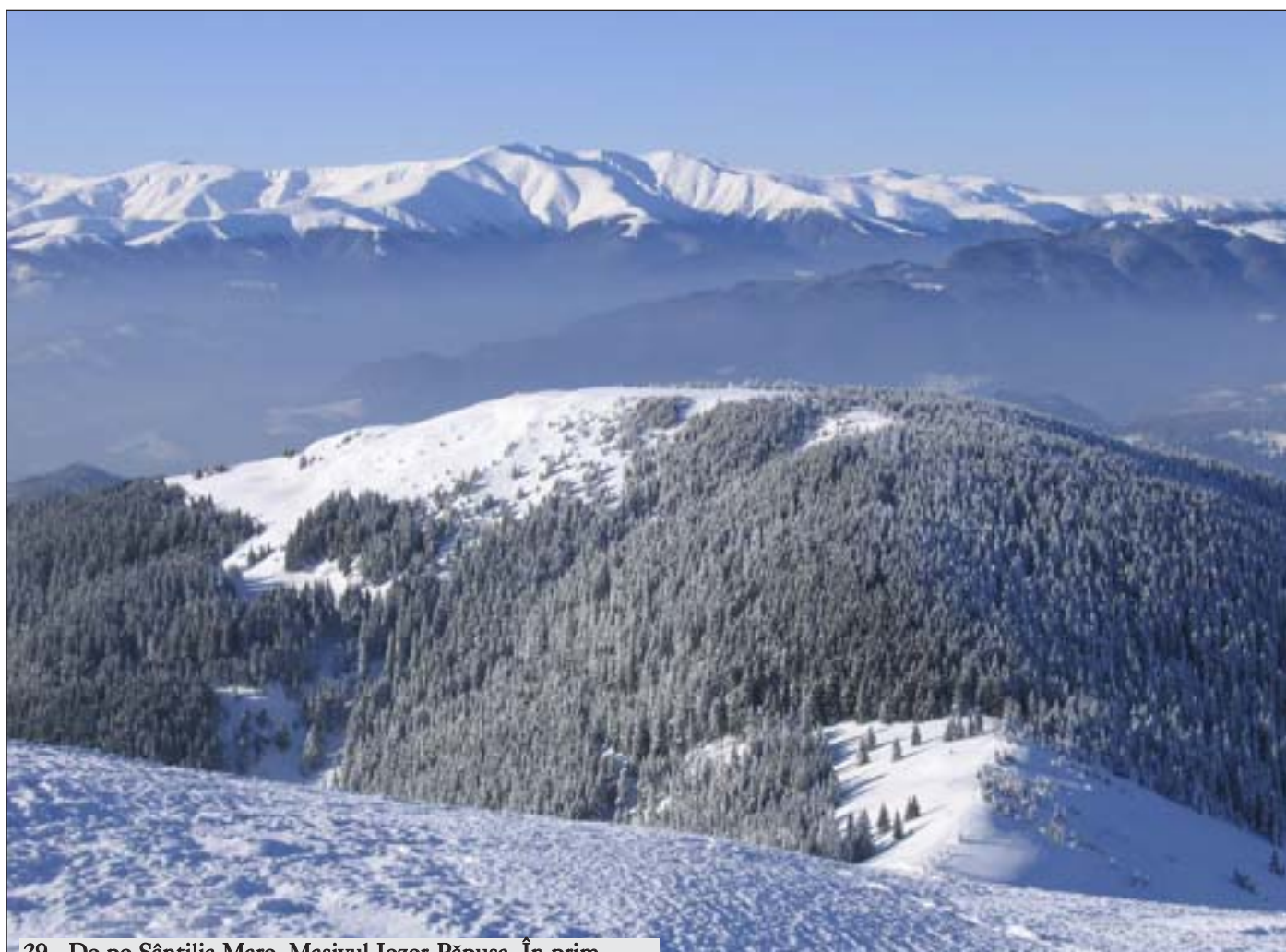
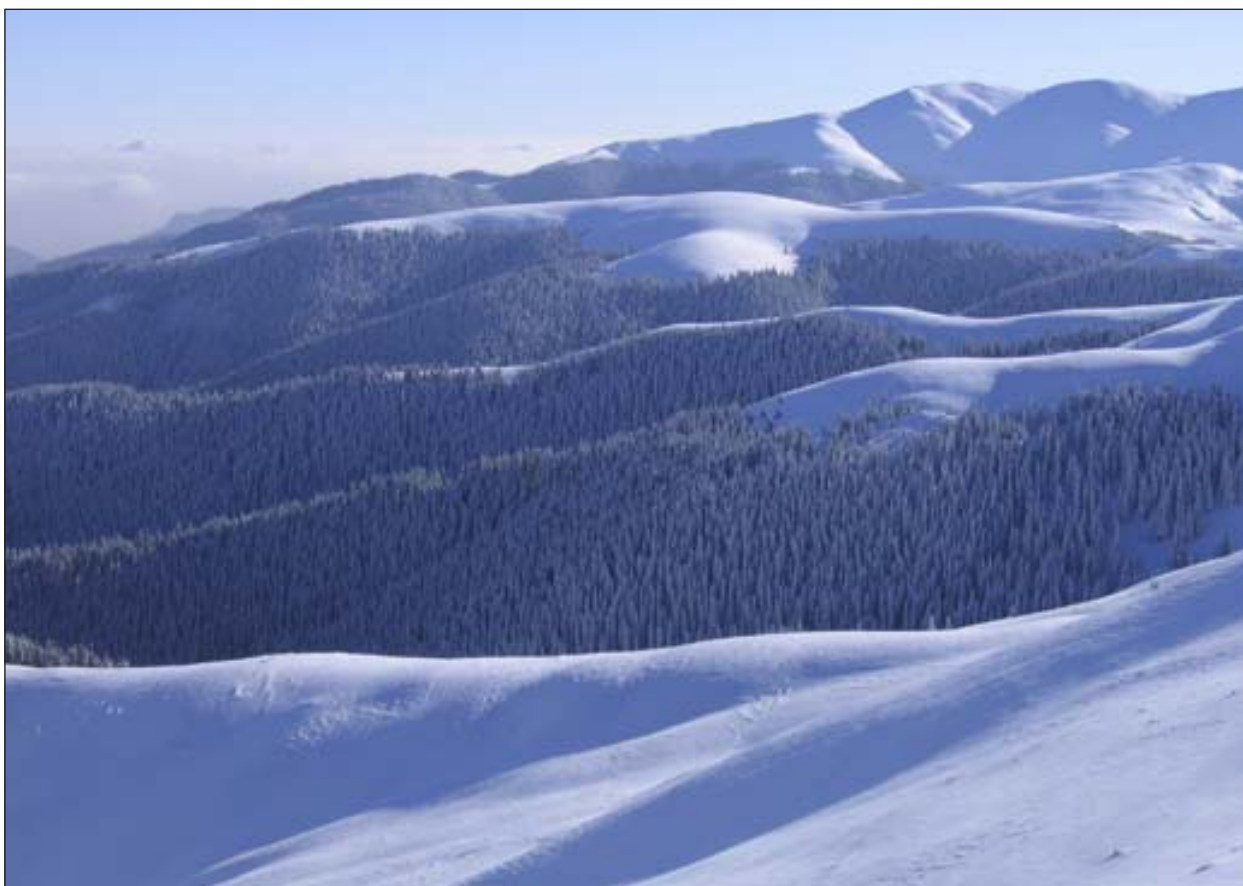

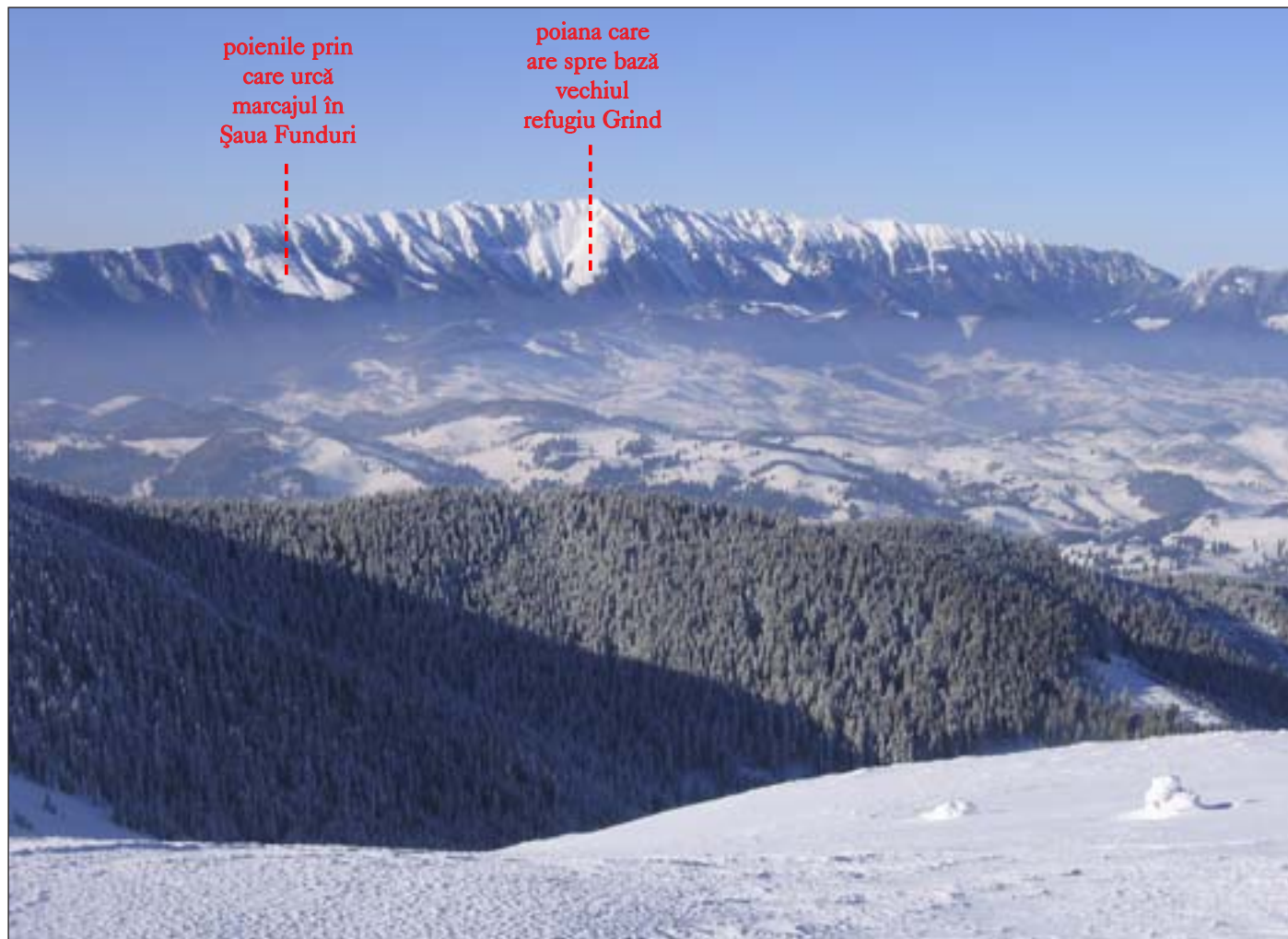
26, 27 De pe Sântilia Mare, abruptul apusean al Bucegilor.

28 De pe Sântilia Mare vedem picioare care coboară din creasta Leaotei către Valea Neagră (plan apropiat) și Valea Brăteului (plan îndepărtat).

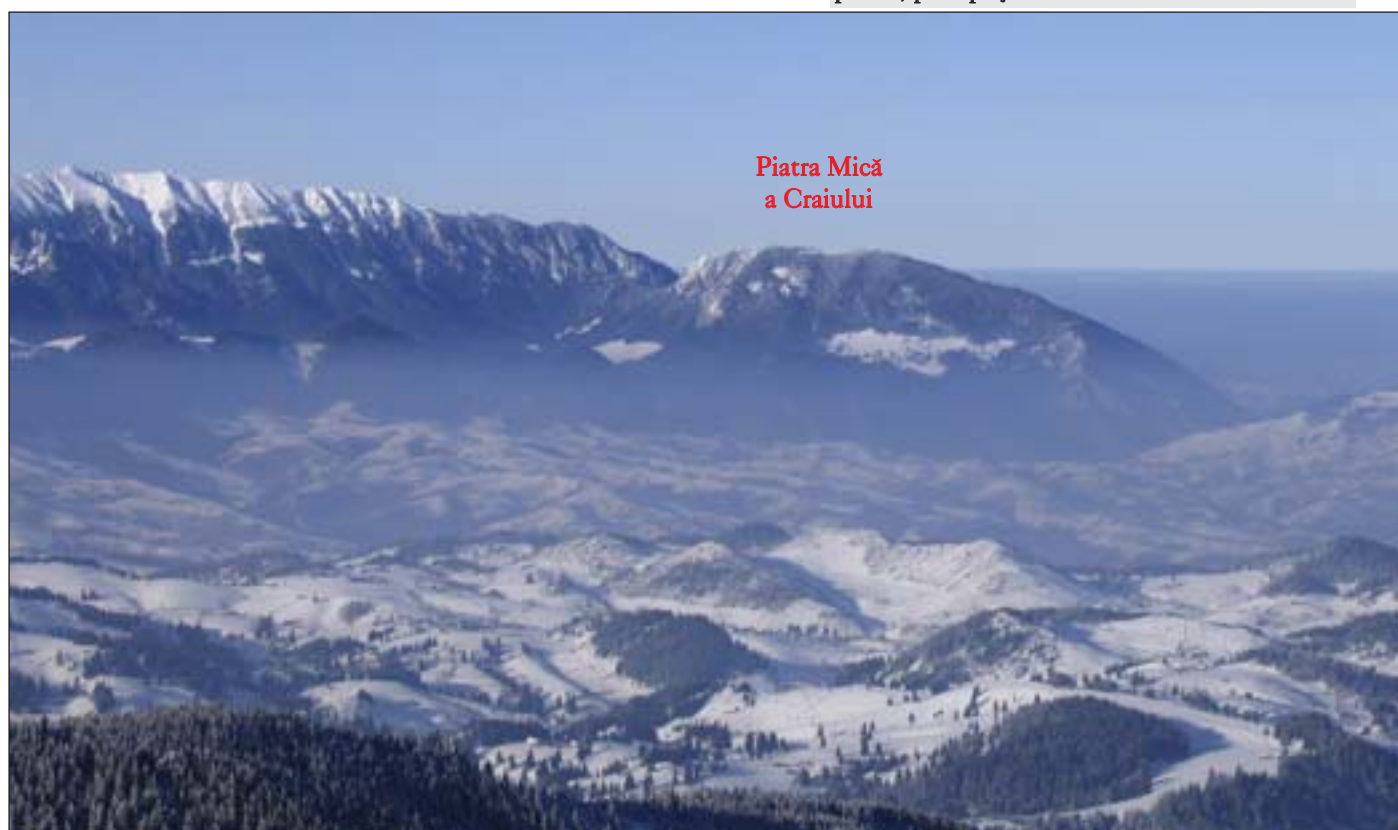

29 De pe Sântilia Mare, Masivul Iezer-Păpușa. În prim-plan, șaua dintre Munții Sântilia, apoi Muntele Sântilia Mică.

30 De pe Sântilia Mare, Piatra Craiului, peste culoarul Rucăr-Bran. Piatra Mică în dreapta de tot.

31 De pe Sântilia Mare, "valurile" Culoarului Rucăr-Bran, pline de pitoresc în toate anotimpurile, prea puțin străbătute de montaniarzi.

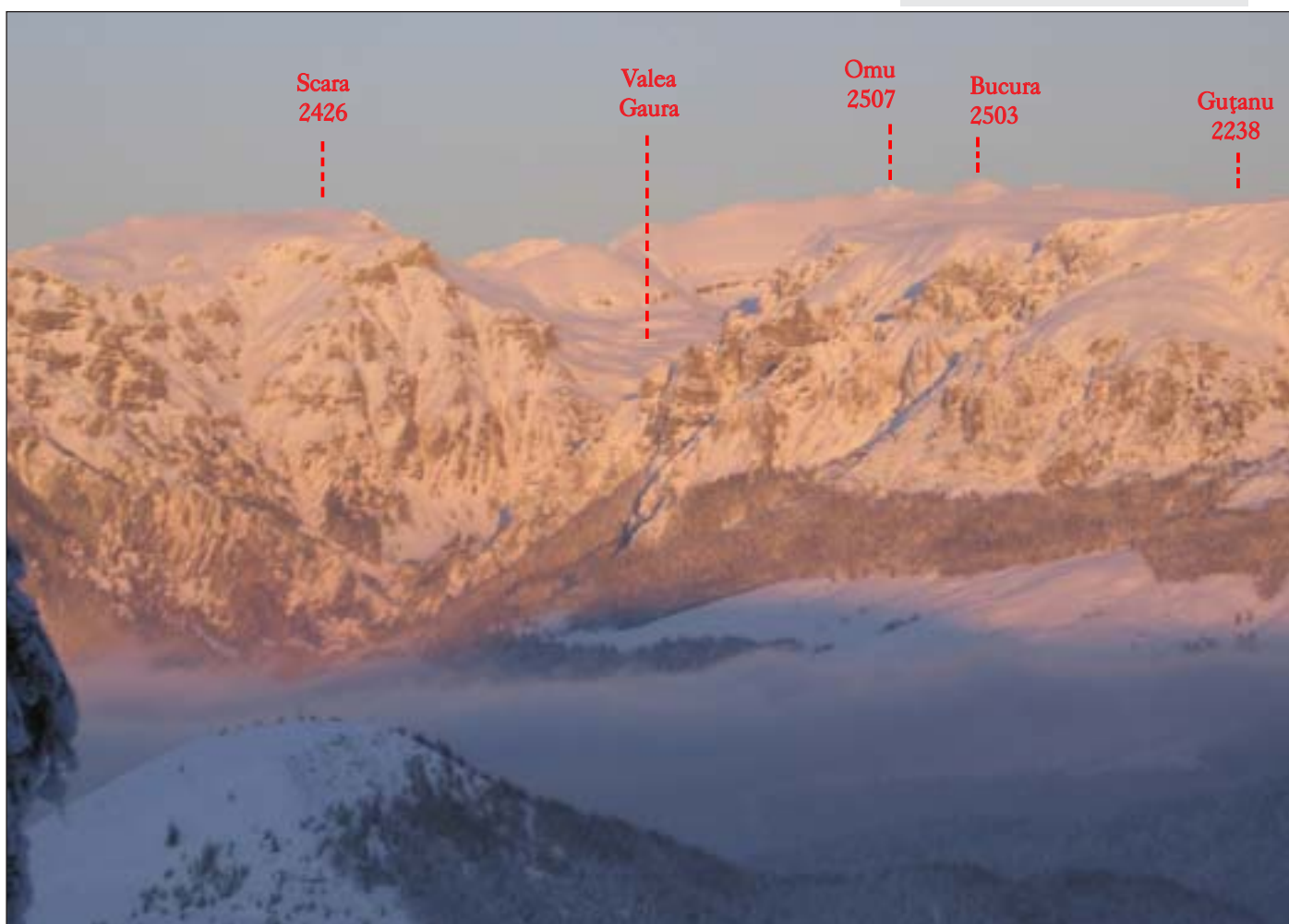

Secărea
Mare

32 De pe Sântilia Mare privim spre sudul crestei Leaota: Curmătura Fiarelor (1790 m), apoi urcușul spre Secărea Mare (1889 m), în prim-plan. Mai departe, "restul" Leaotei.

33 Versantul vestic al Bucegilor luminat de apusul soarelui.

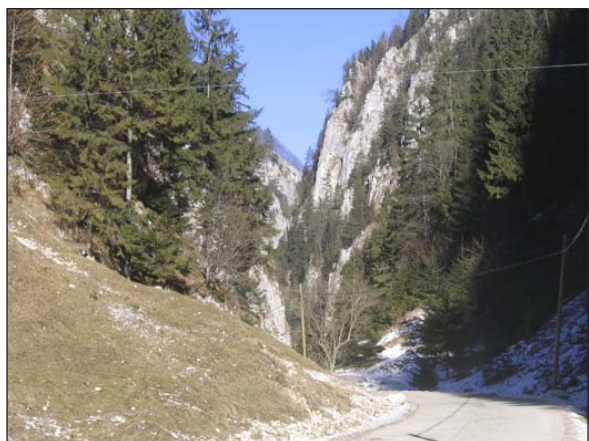
Scara
2426

Valca
Gaura

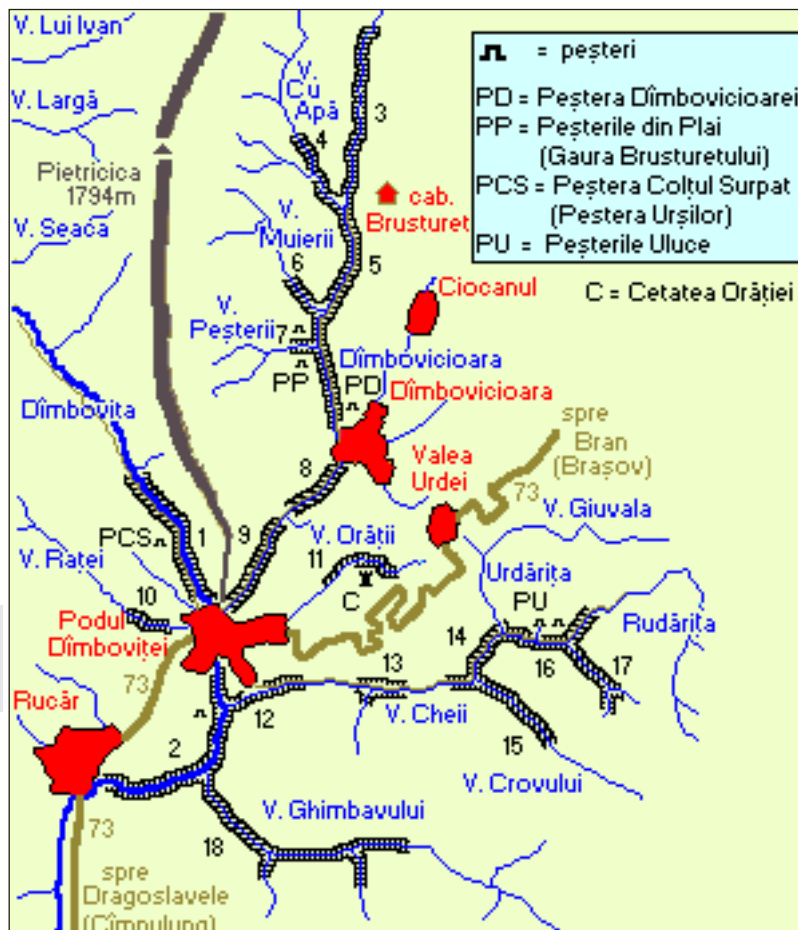
Omu
2507

Bucura
2503

Guțanu
2238

35 Harta zonei - autor Grigore Sârbu (București) - preluată din numărul 4 pe 1998 al revistei.

34, 36 Pe Valea Dâmbovicioarei, în amonte de localitatea Podul Dâmboviței.

37, 38 Intrarea în Peștera Dâmbovicioara (sus) și aspect din galeria cu care debutează.

39

Iluminatul este atât de generos încât nimeni să nu se sperie de întuneric.

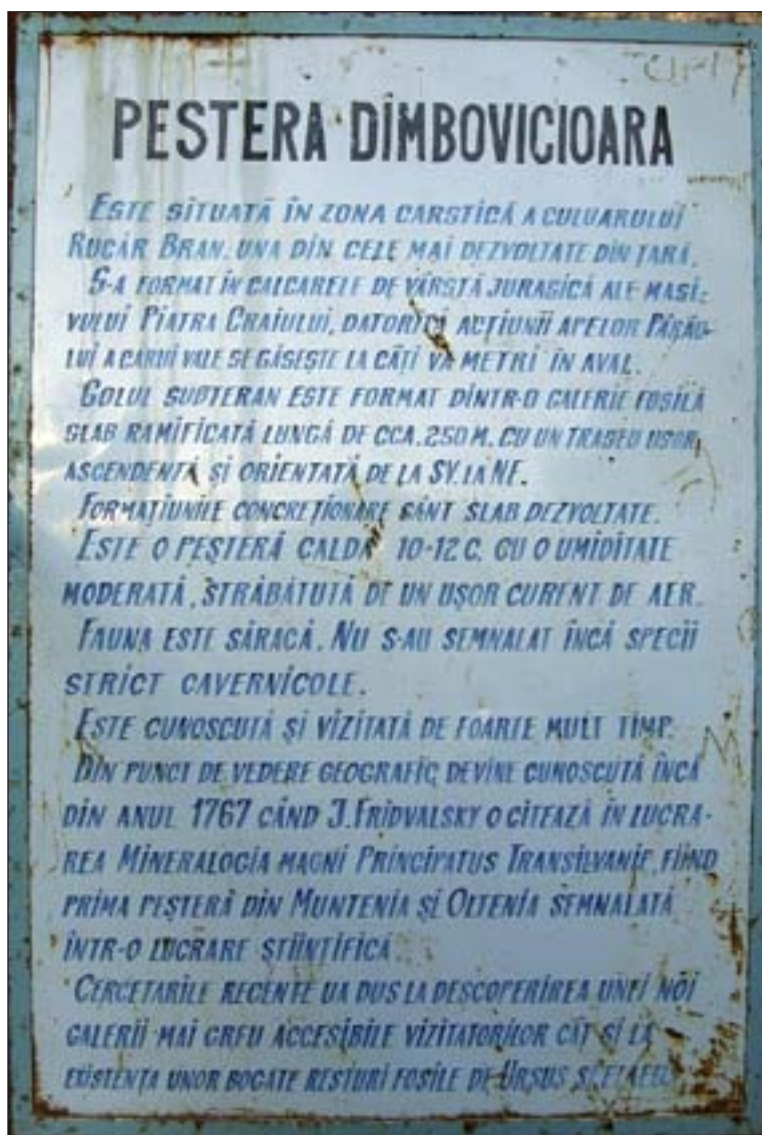

În ziua următoare am pornit din localitatea Podul Dâmboviței (hărți la paginile 3 și 19) în amonte râului, prin cheile cu pereți apropiați și foarte înalți (frumoși în orice moment al anului), ornați pe timp de iarnă cu turțuri și cascade din gheață (imaginile 34, 36). Am mers până la Peștera Dâmbovicioara și am vizitat partea turistică a galeriei principale (imaginile 37-40; vezi și articolul care urmează).

Autorii fotografiilor: Adrian Glăvan (9-11, 14, 15, 17-20, 22, 24-32, 34), Ionuț Sima (1-8, 12, 13, 16, 21, 33, 36-40).

Bibliografie. Nicolae Băcăințan, Bogdan Florin Popovici, Ică Giurgiu, Dănuț Călin - Muntele Lacului - revista Invitație în Carpați, nr. 51, 2005, pagina 34

40 Tabla pe care sunt prezentate datele generale ale peșterii are nevoie de cel puțin două ajustări ale conținutului: cavitatea are o dezvoltare totală (cartată și publicată) de 572 m (și nu doar 250); din punct de vedere al poziției în clasamentul celor mai lungi peșteri din țară se află pe locul 242. Explorarea și topografierea au fost făcute de Cluburile "Emil Racoviță" București și Piatra Craiului Câmpulung Muscel (vezi și articolul următor).

adevărul despre explorarea unei foarte mediatizate cavități

Peștera Dâmbovicioara

Localizare

Pe malul stâng al Pârâului Dâmbovicioara, la aproximativ 8 metri altitudine relativă, la circa 1 km în amonte față de satul Dâmbovicioara.

Istoric

Prima mențiune scrisă despre această cavitate o întâlnim în lucrarea lui J. Fridvalsky, Mineralogia magni Principatus Transsilvaniae, apărută la Cluj în 1767 (1). Peștera a fost ușor să fie cunoscută de la intrare până la punctul T1 (fig. 1) (mai puțin zona superioară A), astăzi capătul porțiunii vizitate de turiști, în prezența unui ghid local.

au apărut oase de *Ursus spelaeus*. În sălița cu formațiuni a fost apoi lărgită o gaură de 5 cm diametru, prin care venea aer rece. S-a intrat într-un culoar larg de circa 2 m, înalt de până la 5 m, care sfârșea în fața unui morman de grohotiș (T2, fig. 3). Au început iar săpăturile, a apărut un craniu de urs, apoi un gang cotit și o săritoare de 6 m, din două trepte. Din tavan, apa curgea ca de la robinet. Explorarea s-a oprit în fața unui puț dincolo de care continua galeria îngustă (T3, fig. 3).

Anii au trecut și despre Peștera Dâmbovicioara nu s-a mai scris nimic important. Nu se știe când, cine și dacă cineva a coborât micul puț de la T3 și până unde a ajuns. Oricum, brașovenii au continuat să caute o continuare în această peșteră. Din păcate cercetările lor nu au fost însoțite și de un plan publicat al galeriilor explorate.

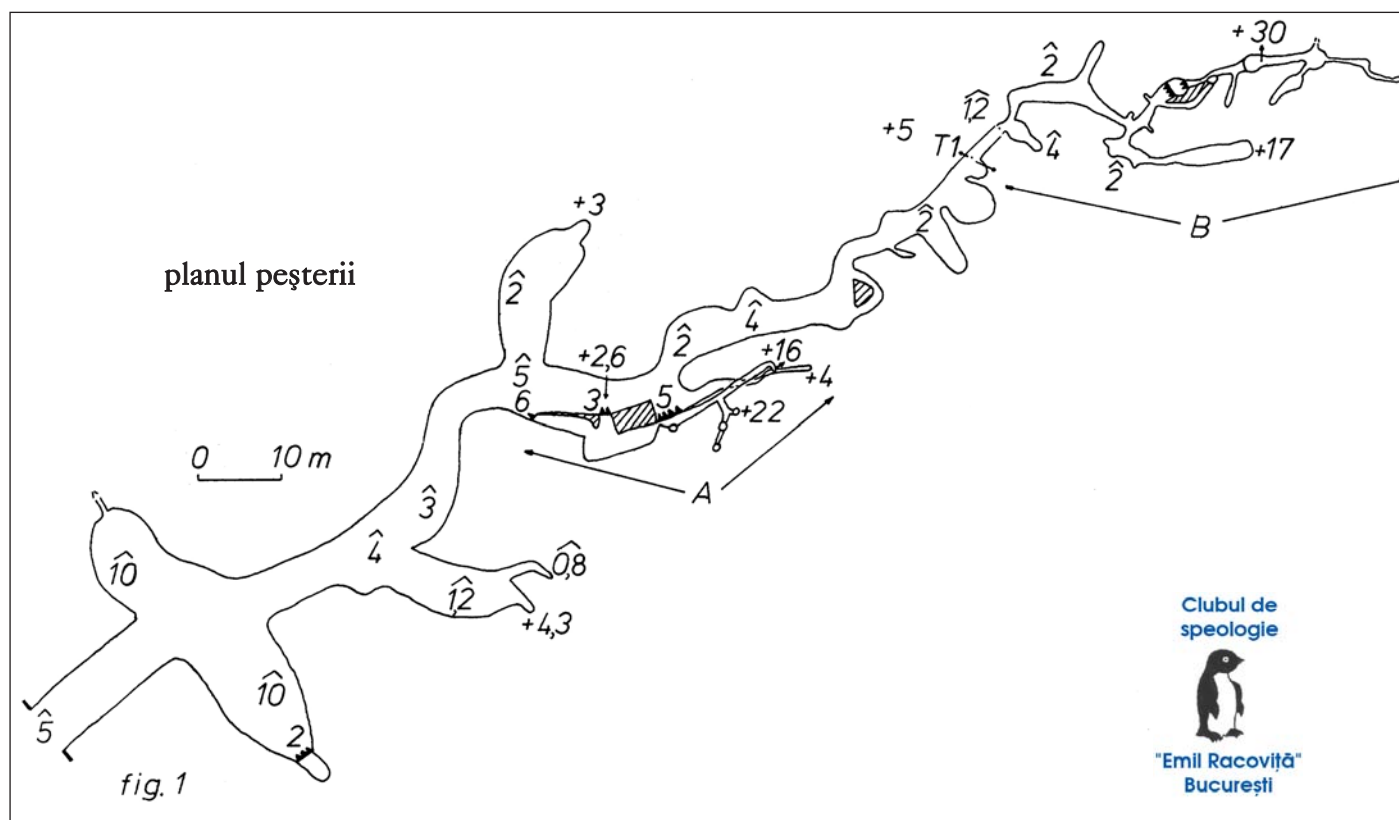
În 1973, Traian Constantinescu, de la Institutul de Speologie,

Ică GIURGIU
(Clubul de speologie
"Emil Racoviță" București)

The Dâmbovicioara Cave

Real data about a famous cave.
Access from Brașov or Câmpulung
towns, through Podul Dâmboviței
locality.

Cam prin 1955, un grup de speologi brașoveni a lărgit neînsemnata gaură ce se afla jos în stânga peretelui de la T1. S-a intrat într-o galerie foarte strâmtă și joasă care după câțiva metri dădea spre dreapta într-o săliță de 5 x 2 metri, cu stalactite și stalagmite (2). În timpul săpăturilor

Clubul de
speologie

"Emil Racoviță"
București

întocmește o hartă pentru 244 m de galerii (1); dar nu sunt topografiate sectoarele dificile ale peșterii.

În 1977-1978, Ioan Dobrescu - președintele Clubului de speologie Piatra Craiului din Câmpulung Muscel - conduce mai multe echipe de explorare în Peștera Dâmbovicioara. Cu aceste ocazii se intră în zona superioară A (fig. 1 și 2) (se pare că în premieră) și se reușește, prin decolmatare, respectiv spargere, câștigul unor noi metri în zonele D1 și D2 (fig. 3).

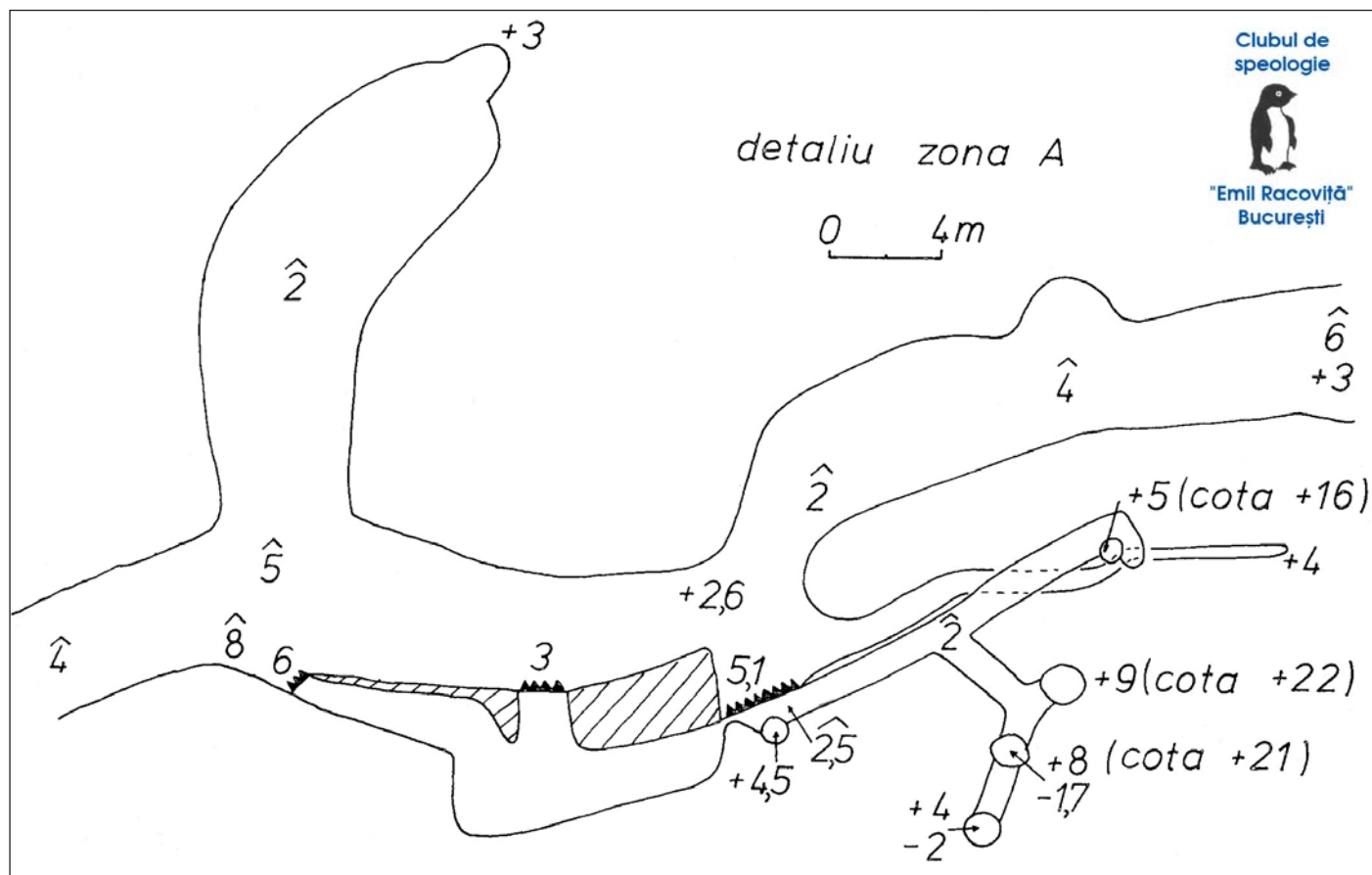
O vizită făcută în iunie 1978 de Ică Giurgiu, Gabriel Silvășeanu (din București) și Ioan Dobrescu, Bleonț Oprea (din Câmpulung) în Peștera Dâmbovicioara are drept final hotărârea de a face un plan cât mai complet al cavității. Astfel, la 7 octombrie 1978, echipa compusă din Ică Giurgiu, Gabriel Silvășeanu, Ioan Dobrescu și Grigore Gheorghită cartează 481 m de galerii, atingând în zona A cota +22 (figurile 1 și 2). Accesul în zona A s-a făcut urcând săritoaara de 5,1 m pe o scară de lemn

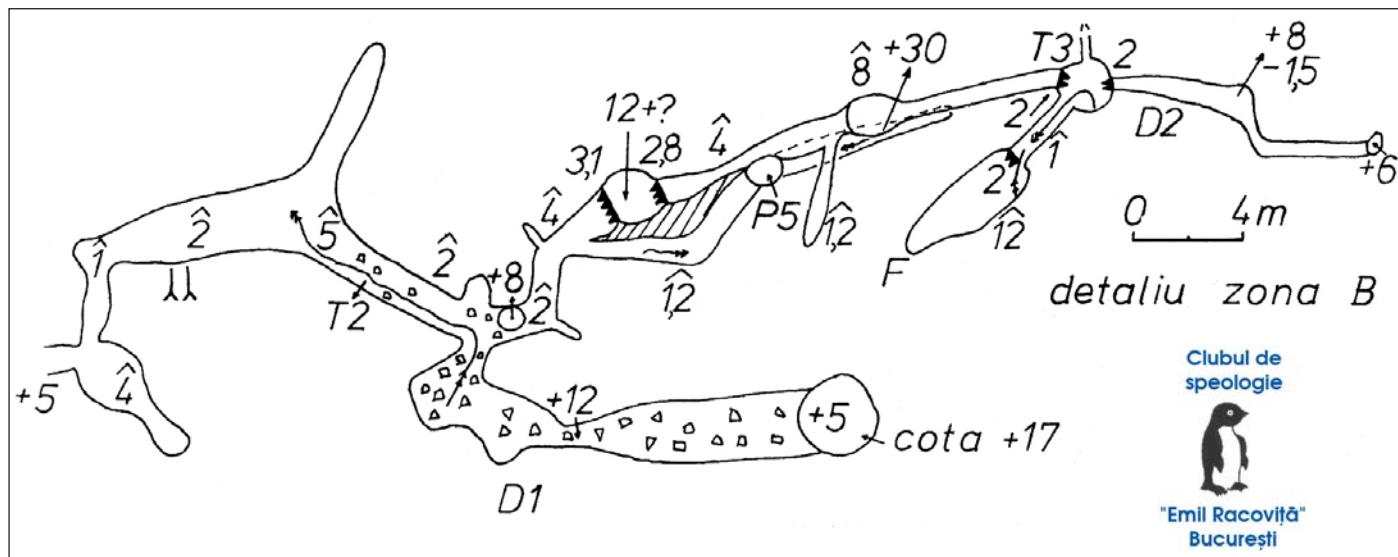
confecționată de speologii din Câmpulung. Cartarea galeriilor din zona puțului T3 (figura 3) nu a fost făcută atunci deoarece curgerile abundente de apă din tavan s-a sperat să fie găsite secate într-o lună geroasă.

Următoarea acțiune de cartare a avut loc la 4 februarie 1979. Echipei anterioare i s-au atașat Octavian Ciuculescu, Radu Iancu, Adrian Mihalce (de la "Emil Racoviță" București) și Bleonț Oprea (de la Piatra Craiului Câmpulung). Deși explorarea avea loc după o perioadă de o lună de zile cu temperaturi mult sub zero grade, apele din zona lui T3 în loc să fie găsite cu debit mai mic, erau mai abundente decât toamna!

Un catarg de escaladă de 7 m a permis atingerea la vest de T3 a unei platforme (cota +25) de unde s-au mai urcat la liber 5 metri. Tot cu ajutorul catargului s-au urcat 8 m în hornul de deasupra puțului de la T3 și, la lumina puternică a unei lămpi electrice miniere, s-a văzut capătul hornului, la cota +38 (și lilieci).

Catargul nu a mai fost însă de ajuns în fața unei prime verticale de

10-12 metri, pe care cădea destul de violent un pârâiaș, verticală cu care începe hornul din punctul F. Din cauza apei capătul hornului nu a putut fi observat clar. Galeria cartată în această explorare au stabilit lungimea peșterii la 555 metri, iar denivelarea la +30 metri.

În 1980, Cercul de speologie Piatra Craiului Câmpulung anunță descoperirea a încă 57 m, dar nu publică harta acestei avansări.

În decembrie 1981, Viorel Lascu și Leonard Bezman, asistați de Ică Giurgiu (toți de la Clubul "Emil Racoviță" București), au urcat 17 m în hornul din F (figura 3), atingând cota +31 m; pasaje foarte friabile, expuse (posibilități neclare de continuare); debit mai mic decât în februarie 1979. Lungimea urca la 572 metri. Toate datele topografice au fost sintetizate și desenate de Ică Giurgiu.

În 1984, în ghidul turistic *Peșteri din România* (Editura Sport-Turism, București), autorul capitolului despre peșterile din Piatra Craiului (Cristian Lascu) folosește datele explorărilor realizate de Cluburile de speologie "Emil Racoviță" din București și Piatra Craiului din Câmpulung dar "uită" să precizeze numele acestor cluburi și de asemenea lucrarea deja publicată de către cele două grupări speologice.

Descriere

Dincolo de intrarea dreptunghiulară, largă de 6 metri și înaltă de 5

(pagina 20, figura 37), o galerie principală, orientată SV-NE (pagina 20, figura 38), largă de 2-7 m, cu înălțimi cuprinse între 2-6 m urcă ușor, uniform, până la cota +5 (terminusul din 1954). Cele cinci laterale care apar până aici sunt ceva mai puțin afumate de răsuflarea torțelor ce i-au condus pe vizitatori decât galeria principală. Peste tot se pot observa pe tavan urmele formațiunilor care au fost sparte. Pe podeaua galeriilor, sub un strat subțire de noroi, permanent frământat de dute-vino-ul curioșilor, călcăm în picioare inelele ce odată susțineau stalagmite groase de 20-30 cm.

Urcând sărițoarea de 5,1 m intrăm în zona A. Câteva galerii scurte, pe care se înaintează cu mare greutate din cauza efectului de ventuză al stratului gros de noroi, se termină cu hornuri (fig. 2). Cel mai înalt dintre ele are 9 m și este împodobit cu o draperie intactă, lungă de 2 m. În capătul lui se atinge cota +22.

Dincolo de T1 (figurile 1 și 3) și de sălița de 5 x 2 m, care în 1955 avea stalactite și stalagmite, galeriile iau direcția VE. Un grohotiș instabil, mereu alimentat din zona D1 (figura 3), obturează de multe ori galeria în punctul T2. Pe el se drenează un pârâiaș. Galeria cu prăbușiri are pereți foarte friabili și nu este exclus ca în curând aspectul ei să se modifice din această cauză.

Din T2 la stânga intrăm în zona galeriilor unde din tavan curge apă

din abundență. Ajungem la o sărițoară de 6 m, din două trepte. Partea a doua o urcăm în ramonaj, trecem apoi un pasaj îngust de 0,3 m. În podea se deschide gura unui puț de 5 m. Dincolo de el ajungem într-o săliță de 1,5 x 2 m, înaltă de 8 m. Aici, o sărițoară de 7 m a fost urcată cu catargul de escaladă, apoi un horn de 5 m conduce la cota +30. O porțiune de galerie joasă, cu mult noroi, debușează în puțul T3; spre est se poate înainta, cu greu, pe o galerie contorsionată și îngustă ce se termină cu un horn; spre SV se coboară, însoțiți de un fir de apă, până într-o sală înaltă de 12 m (la capătul ei din F, un horn din care curge apă se pierde în întuneric și ceață).

Putem spune că Peștera Dâmbovicioara (cod 1262/19) pare complet explorată. Posibilități de continuare: revederea hornului F; poate o prăbușire favorabilă înaintării în zona D1; de ce nu, o derocare în capătul galeriei laterale din stânga intrării.

Bibliografie

(1) M. Bleahu, V. Decu, Șt. Negrea, C. Pleșa, I. Povară, I. Viehmann - *Peșteri din România* - Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1976; (2) Ion Coman - *Am îndrăgit munții* - Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, București, 1963; (3) Ică Giurgiu, Ioan Dobrescu - *Peștera Dâmbovicioara* - *Buletin CCSS*, 4, 1980, paginile 43-49.

Vărai - Prisnelu

text și fotografii:
Petru Lucian GOJA
(Baia Mare)

24 ianuarie 2006, cu Dumitru Iștvan, A. Ștefănoiu, Ionică Vlașin și Brena, cățelușa. -20 grade Celsius la Vărai, un străvechi sat situat la sud de Șomcuta Mare (Șomcuta Mare este situată nu departe spre sud față de orașul Baia Mare), la 5 km vest de Valea Chioarului (extras topografic din harta turistică a Județului Maramureș, editată de Oficiul Județean de Turism Maramureș).

Din șoseaua ce suia din localitatea Valea Chioarului spre Dl. Mesteacă, către Dej (curată, fără nea), la confluența Bârsăului (ce vine de la sud) cu Valea Caselor (ce vine de la vest, dinspre Vărai) am luat-o la dreapta pe drumul acoperit de zăpadă tasată, numai bun de o cursă cu sania trasă de bidivii cu zurgălăi. La ora 10,30 poposeam în gospodăria viitorului nostru ghid local, Simion Chișiu și amabililor părinți ai acestuia.

Soarele generos scoate în evidență spre dreapta Cornu Pleșii (și spinarea vestică a acestuia care face legătură cu Prisnelu Văraului) (foto 1).

Plecăm până în centrul satului, acolo unde confluează două văi (Caselor și Bârsău), observând un recent marcaj bandă albastră, aiurea plasat și depozitele calcaroase eocene (conform geologilor Iștvan și Ștefănoiu, colegii noștri), folosite secular la prepararea tradițională a varului de la care își trage numele localitatea.

Am luat-o în amontele Văii Caselor trecând pe lângă un ciurgău cu valău, odinioară cioplit în stejar, azi din beton, la care indiferent de sezon se adapă vitele satului. Biserica de lemn, monument istoric în tradițională arhitectură maramu-

reșană, spre dreapta. Aceasta fusese restaurată haotic în urmă cu câțiva ani iar valoroasele fresce originale fuseseră acoperite cu lambriuri, după spusele ghidului nostru, bun cunoscător al istoriei locului, acum redactând o monografie. Ce păcat că imaginile foto nu pot încremeni scâncetul zăpezii sub talpa bocancilor, gândi cu glas Mitică Iștvan.

Livezile, de pruni mai ales, sunt cele care conferă notorietate satului ghemuit între dealuri. Horincia, acum înghețată, rămase la stânga uliței pe care am părăsit-o suind pe o potecă ce ne conduse treptat spre Gura Văii Rele (o oră de la plecare), o șa cu deschidere spre sud-vest (foto 2). De aici am avut o primă panoramă extraordinară. La sud-est Dl. Mesteacă și apoi culmea chelioasă conducând spre localitățile Boiu Mare și Prislop. Mai departe, în plan secund, Țibleșul, la stânga lui Vf. Hudin (vezi numerele 53 și 57 ale revistei). În dreapta Țibleșului crestele sudice ale Munților Rodnei. Mai spre est și mai aproape Vf. Mogoșa, Gutâiul, Munții Lăpușului, Vf. Pietroasa,

Muntele Mic spre nord apoi, ca o albă geană, Munții Oașului.

Un drum de căruțe, în sezonul cald practicabil auto, cobora oblic, pe sub versantul calcaros acaparat de tufe de corn, alun, păducel și măceș, făcea o voltă spre sud-vest, conducând spre sătucul pitoresc Valea Rea, rebotezat de o vreme Vălișoara (fotografiile 3, 5). Două izvoare (ciorgauă, din maghiarul csorgo, însemnând șipot) susurau vioaie din grohotele de calcar, la Pădurea școlii și puțin mai jos, la Fântâna de sub Stan. Spre stânga (sud) debuta Valea Rea, continuând apoi cu Valea Purcărețu, aceasta vărsându-se în malul drept al Someșului, la Letca.

Satul Purcăreț se ivi strălucind în soarele amiezii, la sud-est. La sud-vest de acesta, Piatra Purcărețului, calcare eocene masive, împădurite cu stejar, ascunzând Peșterile Gaura cu Vânt și Biserica Dracului, iar ceva mai jos, spre Letca, Peștera de la Moara lui Pocol, cartată de Clubul de speologie Montana Baia Mare (3493 metri - notă Ică Giurgiu).

Eram în față cu Brena și aveam să

1 Cornul Pleșii (în fundal stânga), din localitatea Vărai.

aflu de la colegul I. Vlasin că tocmai speriasem un lup care se repezi prin spatele nostru spre coasta calcaroasă abruptă, rostogolindu-se de câteva ori, dispărând în hățașurile spinoase, dense perie.

Am intrat în sătucul pitit fotogenic între livezile străvechi, întâlnind o bătrânică cu ținută siberiană, surprinsă de ivirea noastră, mai apoi un știrb septuagenar hâtru ce viețuise decenii la Brașov, revenit pe meleagurile natale pentru a-și găsi aici împăcarea cu destinul și sinele. 21 de bărbați. 25 de femei. Cam atâta au mai rămas din cei vreo 300 de săteni harnici de odinioară.

O frumoasă gospodărie tradițional chioareană la dreapta, aparținând unui preot, ni se spune. Casă, șură, grajd, cuptor pentru pâine, totul simplu, grav, cu deosebit bun gust decorat de anonimii meșteri sălăjeni ai lemnului. Un drum de căruțe suie la dreapta. Deschidem portița, trecem printre trunchiuri de pruni și nuci, lemne de foc de-acum, suim pe un

2 Din Șaua Gura Văii Rele, vedem Hudinul, cele trei vârfuri principale ale Țibleșului și partea sudică a Munților Rodnei.

3 În stânga, împădurit, Prisnelul Vălișoarei. În dreapta, cu nea, Prisnelul Văraului.

prelung picior sud-vestic spre faleza impunătoare a calcarelor eocene.

În curînd admirăm piemontul impresionant făcînd parte dintr-un amplu sistem de cline continue aflate în multimilenară erodare. Spre sud, dintre grupatele case ale Vălișoarei, țășnește argintie, acoperită cu tablă, turla bisericii cu baroce reminiscențe. Soarele a frînt gerul, pe alocuri neaua e umedă, crivățul se pornește însă a sufla înghețîndu-ne obrajii. Trei căprioare taie culmea spre sud. Le văzusem adesea urmele în neaua pufoasă, de 18-25 cm, alături de urme de iepuri sau vulpi.

Suim pe picior la borna topo din beton, mîzgălită cu un pseudomarcaj turistic bandă albastră care va apare și în continuare, de pe Prisnelul Vălișoarei - trecînd prin vagă înșeuare Tămâița - spre Prisnelul Văraului, până pe Cornu Pleșii. Ghidul nostru nu știe cine și cînd l-a realizat.

Ne spune că prin sec. I-II pe aici ar fi existat un castru roman. Superbă panorama vestică, spre Piatra Cozlei, un versant calcaros impresionant, cu abrupt nord-vestic aproape vertical, împădurit cu stejar; mai

departe, lunca Someșului, localitățile Lozna, Cliț; peste ele, de parte, Vf. Meseșul și, incredibil, vedem Vf. Vlădeasa din Munții Apuseni. Mai aproape, Dealul Mare - Morii - Prisaca, la poala lor sud-vestică Năpradea și medievalul sat Cheud (vezi numărul 53 al revistei).

Spre vest, Benesatul și intrarea în Defileul Someșului, la Țicău. Spre est, la dreapta Țibleșului și Munților Rodnei, vedem Călimanii. Impresionante sunt și panoramările nord-estice, spre Munții Lăpușului, Gutâi, Mogoșa, Pietroasa, Muntele Mic și Munții Oășului. Ce zi extraordinară! Vîntul a obosit. Sub noi, spre nord, aciuat în căușul unei depresiuni, satul Fericea e inundat de soare.

Continuăm pe culmea nord-estică, pe vârful cu pășune aridă, acum troienită, cu alungite dune de nea, groase de 50-70 cm. Abruptul nord-estic al Prisnelului e împădurit cu fag și copleșit de chiciură. Viscolul a metamorfozat tufele de păducel și porumbele în imaculate candelabre feerice strălucite de auriul soarelui. Trăim aieva un

basm hibernal.

După trei ceasuri de la debut poposim pentru o gustare. Lîngă noi, remarcăm recenta urmă inconfundabilă a unui lup. Poate jupînul pe care-l speriasem cu două ceasuri în urmă. Cum pică soarele, frigul ascuțit de rafalele de vînt ne înfioară. Continuăm spre est, urmînd acel ciudat marcaj turistic (cert invizibil/ inutil la înfrunzitul pădurii), coborînd un picior, atin-gînd o șa, suind în continuare o cus-tură calcaroasă aridă, cu tufişuri spre sud și făget la nord.

Deși panta e accentuată, odinioară pe aici existase un drum de căruțe pe care se transportau lemne de foc sau clăile de fîn. Continuăm de-acum cu Cornu Pleșii în față, spre o largă înșeuare tăiată (de la sud spre nord) de o veche cale de acces spre satul Fericea. Loc numit de vărăuani Gura Stîni.

De aici o cotim spre sud, peste foste ogoare, cu răzoare acaparate de tufişuri, la dreapta liniei de înaltă tensiune, spre ponoarele afunde ce ascund într-un făget tânăr obârșia Văii Caselor și o peșteră cartată de

Clubul de speologie Montana. Descoperim un izbuc ivit dintr-un abrupt calcaros, sub rădăcina lăbărată, precum niște caracatițiene tentacule, a unui fag. Versanții abrupti, valea accidentată la debut, resturile lemnoase smulse de vânt și ascunse sub nea reduc viteza deplasării. După o vreme, meandrele tot mai frecvente ale pitoreștii văi sunt intersectate de un străvechi drum de căruțe. Ieșim într-o livadă, pe la vechea vatră a Văraului.

Amurgește, oblicele roșietice ale soarelui mângâie pădurea din stânga. Gaițe se zbenguie în timp ce dau un veritabil recital onomatopeic. Continuăm prin dreapta văii, ajungând la primele gospodării trainice, noi, cu de toate. Între ele, o micuță casă tipică locului, cu prispa sprijinită pe stâlpi de stejar frumos ciopliți, în geometrii tradiționale. Pare căsuța unor pitici. Aici locuiesc Ileana Uță, probabil octogenară și bărbatul ei, schilodit prin amputarea picioarelor. Chipul afund ridat, dar curios, al bătrânei apare o clipă în crăpătura ușii. Primește bucuroasă exceden-

tarele noastre bucate rămase din tură, niște pîine... Sărmanii, nu par a avea lemne de foc, nici fumul nu suie din pod spre zări. Trăiesc numai din milostenia vecinilor. Probabil aici se consumă lupta dintre supraviețuire și viața reală, dintre destin și obștescul sfârșit, în astfel de condiții perceput probabil ca o dumnezeiască binecuvântare. Orizont al vieții? Motivația de-a fi? Ce-s alea oare?

Ieșim pe la horincie, depășim ciurgăul cu valău la care se adăpaseră trei Bălțate Românești; ceva mai jos le așteaptă cu cuvinte de chemare dragăstoasă stăpânul lor care tocmai le blagoslovesc cu o doză strașnică de abrac administrat într-un ciubăr de brad. (Horincie = distilerie de borhot de fructe (mai ales!), în vederea producerii alcoolului în stil tradițional, cu alambic din cupru meșteșugit de rromi. Maramureșenii spun horincă. Palincă vine din maghiarul palinka. Horincă = palincă.) (Abrac = tain de furaje concentrate - tărâțe de grâu/ porumb, mălai, măcinătură de orz, ovăz boabe - administrat ca atare; vine din maghiarul abrak.)

5 Priselnel Vălișoarei, abruptul vestic, calcaros.

Soarele înflăcărează de-acum culmile Chicerei Socilor și mai apoi ale Mesteacănului. După 5½ ore de la plecare mai închidem un cerc al vieții. Ajunși la gospodăria ghidului nostru suntem omeniți boierește cu horincă de prune, calde plăcinte crețe asortate cu smântână groasă. Plăcintele dispar parcă din zbor, harnica bunicuță aduce altele. Depănăm povești, luăm aminte la istorioarele voinicului bun, leat 1939, pasionat vânător, iscusit gospodar. Afară se nădărnicește și gerul mușcă. Pornim spre Baia Mare abia pe la ora 18. Aero-terma nu poate anihila frigul.

Avem o țară bogată și frumoasă. Cât de puțin și cât de puțini au/ vor să aibă șansa cunoașterii, percepției nemijlocite a acestor realități! Umblând pe coclaurile pitorești ale acestor meleaguri de la hotarul Maramureșului cu Sălajul, aveam să recunosc, pocăit, că văzusem/ cunoscusem până acum extrem de puțin. Mai aveam oare vreme? Doar zeii ... și speranța...

Veverița

Galeria de fotografii de pe site-ul www.alpinet.org cuprinde extraordinar de multe imagini superbe, fie prin subiect, fie pentru momentul în care sunt luate. Vă prezentăm un grupaj de extrase din bibliografie și câteva poze despre una dintre cele mai simpatice ființe ale naturii.

Familia veverițelor și a popîndăilor (Sciuridelor)

Nu e plăcere mai mare, în pădurile noastre de brazi decât când privești ne-bunatecele mișcări ale unei veverițe (*Sciurus vulgaris*) (Se deosebesc 2 varietăți de veverițe: veverița roșietică (*Sciurus vulgaris fuscoater*), din pădurile de fagi și de mesteacăn ale Carpaților Meridionali, și veverița cafenie întunecată: (*S.v. carpathicus*), din pădurile de molid ale Carpaților Răsăriteni (C.D.)). Cu cât bradul e mai înalt, mai gros, mai pletos, cu atîta sprintara ființă pare o jucărie, alergînd ușoară ca un fluture, din creangă în creangă, sărind din arbore în arbore. Acum e jos la pămînt, acum e în vîrf, acum e în al zecelea copac. Are agilitatea maimuțelor.

Cît un pumn de mare, cu o coadă stufoasă, cît trupul de lungă, cu doi ochi "ca de veveriță" vioi, inteligenți, care vorbesc, cu moțuri la vîrfurile urechilor. Vara e ruginie pe spate, albă pe pîntece; iarna își schimbă mantaua bătînd mai în cenușiu. Cît ține vremea bună, se zbințuie numai pe copaci; la amiază, cînd arșița e mai mare, sau în zilele ploioase stă acasă, făcută colac, cu botul ascuțit ascuns în blană. E, însă, un animaluț căruia îi place lumina soarelui. Noaptea se odihnește, dacă e lăsată în pace. Ziuă, chiar dacă nu aleargă, nu stă o clipă liniștită, ci își curăță blana, își spală unghiile.

Casa ei e ca un cuib de pasăre, rar o scorbura de copac. De altfel n-are numai o casă; se zice că are pînă la zece. Din crengi, frunze, fire de mușchi își face cuibul cu două deschideri: una, mai mare, spre răsărit, ca să o scoale soarele; alta mai mică, portița din dos, prin care se face nevăzută cînd vreun nepoftit se

îțește la poarta cea mare. Înlăuntru își așterne o saltea moale, groasă, de mușchi și nici nu-i pasă de ploaie. Copacii nu-i servesc numai de scrînciob, ci și de hrană. O adevărată dragălășenie să vezi o veveriță cum ronțăie semințele

Veveriță la Bușteni.

foto: Silviu Matei

alpinet.org

Veveriță la Sinaia.
foto: Alexandru Ulici

alpinet.org

foto: Bogdan Cârșina

foto: Bogdan Cârstina

de brad. Se așază pe o creangă mai groasă, ținându-se pe picioarele din-dărăt, avînd coada ridicată în sus, ca un semn de întrebare. Cu lăbuțele de dinainte prinde conul de brad, iar cu boțșorul rășchiră solzii; limba îi e mîna cu care scoate semințele. Mîncarea ei favorită, însă, sînt alunele; atunci e o adevărată maimuță, cum strică aluna-n dinți, întîi într-o parte, apoi în alta, pînă ce scoate miezul și-l mestecă tacticos.

Dacă nu dă peste alune, soarbe un ou de pasăre, iar dacă în cercetarea ouălor dă peste pușori, închide ochii și le sucește gîtul.

E prevăzătoare. Știe că vremea bună nu ține într-una și pe lîngă soare este și ploaie, pe lîngă căldură și frig. Cînd găsește mai mult de mîncare, nu e lacomă, ci cară, mereu cară și pune ba într-o scorbură de copac, ba sub o piatră, ba scurmă o gropiță în pămînt. Dacă o

strînge nevoia, are de unde să-și astâm-pere foamea; prin aceasta vine în ajutor omului, căci nu rar alunele uitate încolțesc. Într-un cuib de veveriță s-au numărat 367 alune, 59 ghinde și o grămadă de sîmburi de pădurețe.

În vremea dragostei, la începutul primăverii, sînt și mai sprintăre, dar și mai bătaioase. Veverițoi se strîng mai mulți la un loc, punîndu-se la încercare, încăierîndu-se. Cel învingător, își capătă

Verișoara din Canada.
foto: Rareș Bistran

Rudă din S.U.A.
foto: Mihai Ștefănescu

Tot în România.

foto: Bogdan Cârstina

goana jderului.

Pe lângă jder, omul și omătul sînt periculoși dușmani. Omătul îi acoperă hambarul din pămînt și o face să moară de foame. Omul îi întinde fel de fel de capcane. Oricît de inteligentă și prevăzătoare ar fi, inteligența bipedului o doboară. Cînd n-o omoară, ca să-i jupoaică blănița destul de căutată, o închide într-o cușcă, ca să se bucure de mișcările ei iuți. Obiceiul de a ține veverițe în cușcă se vede mai mult în țările străine.

La noi e mai fericită; nici măcar prea mult vînată și prinsă nu e, rămînînd numai în seama jderului și a buhăi. (Ion Simionescu - Fauna României - ediția a III-a, Editura Albatros, București, 1983)

Veverița, *Sciurus vulgaris* L. L=19-28 cm, G=250-335 g. Picioarele din față mai scurte, cu talpa mare și ghiare puternice. Urechi cu smocuri, mustăți negre, lungi; ochi mari, iscoditori. Coadă lungă, stufoasă, cafeniu închisă sau roșcată. Naște anual 3-8 pui în cuiburi aflate în scorburi, sau la bifurcația crengilor (atunci are cuib sferic, cu mai multe ieșiri). Poate trăi 8-10 ani. Animal diurn, consumă semințe din conurile de brad, fructe de pădure, ciuperci, ghindă, alune, dar și ouă de păsări și pui mici. În lipsă de

hrană face migrații mici. Face provizii de hrană pentru iarnă. Are ca dușmani jderul, pisica sălbatică, unele păsări răpitoare. Nesociabilă, foarte vigilentă, mereu în mișcare, sare ușor prin copaci. Scoate țipete ca un sughiț. În toate pădurile de foioase și rășinoase, în parcurile orașelor. Pînă în golul alpin. Europa, Asia temperată. (Constantin Părvu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - Editura Ceres, București, 1985)

răsplata. Peste patru săptămîni e cap de familie; puțin după aceea e mare veselie în jurul cuibului părinților, căci începe educația copiilor, învățîndu-i la sărit din creangă în creangă. A doua nuntă e prin mijlocul verii; familia crește și nu e rar să se vadă frații mai mici la un loc cu cei mai mari, din prima căsătorie, umplînd pădurea cu nebuniile lor. Pe urmă se împrăștie fiecare la casa lui.

E nevoie de familie numeroasă, căci biata veveriță cunoaște și durerea nu numai veselia. De mulți dușmani o scapă ușurința cu care se acatără pe copaci; cumătră vulpe se uită cu jînd,

făcînd haz de necaz, cum i-a scăpat din gheară o asemenea bună bucătică, dar n-are ce zice; așa de sus nu se poate acăța. De colții jderului rar scapă. Degeaba își arată ea toată destoinicia în acățarat și sărit; jderul nu se lasă mai prejos și nici pentru el nu e creangă cît de subțire de care să nu se poată ține, nu e scorbură cît de îngustă în care să nu se poată vîrî, punînd laba în cele din urmă pe biata veveriță, ostenită, înspăimîntată de moartea sigură ce o așteaptă. Mai degrabă scapă de ghearele unei păsări răpitoare, urcîndu-se în spirala pe trunchiul arborelui decît de

alpinet.org

Canioane în loess

text și fotografii:
Andrei RAFTOPOL
 (Brăila)

Unii cunosc greșit noțiunea de canion (prăpastie adâncă, spectaculoasă). Termenul apare tot mai des, în locul celui de chei (Canionul Horoabei, 7 Scări, al Dâmboviței, Țăsnei, Rădesei, Sighiștelului etc., mai nou și Canionul Chediu, din Munții Măcin). În realitate, canioanele secționază zone fără cutări geologice, podișuri cu straturi orizontale (vezi Marele Canion din Colorado) și pot avea adâncimi de doar câțiva metri. La noi în țară sunt destule prin sudul Dobrogei. Apele fierăstruiesc în platformele sedimentare de loess canioane miniaturale. Iar chei întâlnim nu doar la munte sau în zone carstice; ele nu sunt

1 Canionul de sub Dealul Văcăreni, în nordul Munților Măcin. Adâncime peste 15 metri, lungime peste 1 kilometru. Are ramificații laterale puternice și martori de nivel. Vedere spre aval.

neapărat adânci și înguste iar uneori au doar un singur versant.

Loessul, numit în popor pământ galben, ocupă suprafețe uriașe în țara noastră; terenuri agricole, păduri, sate și orașe stau pe acesta, ascunzându-l vederii. În zonele exterioare arcului carpatic atinge grosimi de peste 30 metri. Cu greu ne putem imagina astăzi că el a fost adus de vânt, prin acțiunile milenare de transport și depunere. Pe la marginile satelor găsim lutării (locuri de extragere a lutului), abandonate sau nu. În unele dintre acestea s-au așezat apoi stâne; în altele cuibăresc colonii de lăstuni, în sute de găurele săpate în versanții abrupti. (Sau cuibăresc prigorii și pescăreii, ca în centrul și sudul Dobrogei. - notă de Ică Giurgiu; vezi și numărul 55 al revistei, pagina 5)

Lutul a fost folosit din vechime ca material de construcție, ieftin și la îndemână. Odinioară se ridicau cetăți și valuri de apărare, iar astăzi folosește pentru diguri, stăvilare, capete de pod, case, dependințe, cuptoare etc.

Depozitele de loess sunt friabile, vulnerabile la eroziunea apei. Pot fi secționate în fețe abrupte, care le dau aspect de mici podișuri. Dunărea și râurile au tăiat faleze, înlăturând loessul spre a-și depune propriile sedimente, sub formă de lunci, mai joase și mai plate. Falezele sunt pe alocuri mult depărtate față de cursurile actuale ale râurilor, dovadă mobilitatea în timp a meandrelor. În lunci au rămas martori din vechile platforme de loess, numiți grădiști (a nu se confunda cu popinele sau grindurile), coline care se ridică peste nivelul inundabil. Întâlnim faleze de loess și pe litoral, tăiate cândva de valurile mării, care apoi au sedimentat fâșii de plajă.

Canioanele de loess, spre deosebire de ravinările torențiale, se formează numai pe terenuri plate sau puțin înclinate (unde loessul s-a depus masiv și uniform), străbătute de mici cursuri de apă, deseori seci și de regulă cu obârșii în zone mai înalte. În Dobrogea, canioanele apar fie la poalele versanților (unde micile văi ies din munte, dar înainte ca

2 Canionul de sub Dealul Văcăreni. Vedere generală spre amonte, de pe coasta dealului învecinat. Se observă vastitatea și grosimea acoperirii cu loess.

acestea să se estompeze în depresiuni), fie în mijlocul depresiunilor, pe firele colectoare care le drenează. Mai există și canioane laterale (marginale), care se formează în falezele amintite sau ca ramificații secundare (anexe) ale canioanelor principale. Acestea sunt mai scurte, dar vertiginoase.

Firul apei sapă în adâncime canioanele în timp ce în versanții abrupti au loc falieri și prăbușiri. Canioanele se extind regresiv, spre amonte, de unde încep brusc, la fel de abrupte. Sunt de regulă seci și uneori invadate de vegetație. În stadii mai avansate de evoluție prezintă ramificații laterale puternice iar în mijloc păstrează martori de nivel (mici turnuri de loess). Versanții sunt brăzdați de lapiezuri efemere, abrupte, sub formă de șanțulețe și ace verticale (ca pe munții de sare).

În zona Munților Măcin sunt numeroase astfel de canioane, cu adâncimi între 2-15 metri și cu lungimi între 0,01-4 kilometri. La poalele Culmii Pricopanului (Văile Șerparu și Cheia,

vezi hartă în numărul 52 al revistei, la pagina 5) și ale Muntelui Consul (hartă în numărul 52 al revistei, pagina 8) sunt mici canioane, adânci de 2-3 metri. Un afluent al Văii Morsu (imaginile 9-11) (zona localității Greci, hartă în numărul 52 al revistei, pagina 6) s-a adâncit 6-7 metri, până la roca de bază. Pe Valea Curia (la 1,5 kilometri nord de localitatea Cerna, hartă în numărul 52 al revistei, la pagina 7) este chiar o cascadă de 1,5 metri pe loess, temporară. Canioane ceva mai spectaculoase, cu aspect de mici prăpăstii, sunt cele de la poalele Muntelui Iacobdeal (pe Valea Măgărețu, imaginile 14-15, la 1 km est de localitatea Turcoaia) și pe Dealul Văcăreni (imaginile 1-4) (peste 15 metri adâncime, la est de localitatea Garvăn, vezi numărul 52 al revistei, pagina 5); lângă acesta din urmă se află alt canion, paralel, mai puțin adânc și cu vegetație abundentă. Pe Dealul Văcăreni (168 metri, ultimul vârf proeminent dinspre nord al Munților Măcin) este microrelief granitic în dezagregare și avem frumoasă perspectivă asupra împrejurimilor (cu orașele Brăila, Galați, Reni).

Găsim canioane și pe firele principale ale Depresiunilor Iaila (aval de localitatea Praporgescu) și Aionman (aval de localitatea Dorobanțu), care au lun-

gimi considerabile: 3, respectiv 4 kilometri. În Depresiunea Jijila, principalul canion nu se află pe cursul central al bazinului hidrografic ci pe un afluent, Valea Sulucului (imaginile 5-6), care coboară de sub Vârful Vraju II.

Pe firul Depresiunii Cerna, la intrarea în localitatea omonimă, a apărut prin anii 1970 un canion (scurt, adânc de 6-7 metri, care a stricat un drum important) ca urmare a irigațiilor terenurilor agricole din amonte. După 1990, când nu s-au mai făcut irigații, canionul a încetat să mai avanseze. Alte canioane, mai mici sau în stadii incipiente, sunt pe Văile Echiștea, Carapelit, Puturoasa, lângă Pasul Pricopcea etc. (în arealul Munților Măcin) În marea faleză din aval de localitatea Turcoaia (unde loessul stă pe calcare - notă Ică Giurgiu) există un canion lateral foarte adânc, orientat spre Dunăre.

Situate de regulă în zone izolate și "neatractive", falezele și canioanele de loess sunt cam ignorate. Dacă vrem să parcurgem aceste forme pseudocarstice în loess ne trebuie timp la dispoziție (eventual rezerve de apă). Bălăriile ne întâmpină cu sute de ace și cârligute iritante, bobite spinoase care se înfig foarte tare în haine sau piele. Pe vreme umedă, pantele clisoase sunt un real pericol. Iarna ele depozitează tone de zăpadă, din

3 Canionul de sub Dealul Văcăreni. În centru imaginii se observă un mator de nivel, ca un turn, în loess.

4 Canionul de sub Dealul Văcăreni. Vedere spre amonte.

5 Canionul de pe Valea Sulucu. Vedere spre amonte, cel mai adânc sector. În fundal, Vf. Vraju (335 metri).

6 Canionul de pe Valea Sulucu. Vedere spre aval.

7 Mic canion (3-4 metri) pe un fir al Văii Șerparu, Culmea Pricopanului.

8 Canion în stadiu incipient, la poalele Muntelui Consul, sub versantul sud-estic.

9 Canion (6-7 metri) pe un fir afluent al Văii Morsu, adâncit până la roca din bază.

care apoi izvorăsc ape murdare. Una peste alta, canioanele în loess sunt interesante și de multe ori fotogenice.

Bibliografie. Ică Giurgiu, Andrei Samoil, Cristina Lazăr - Marea a secat la Crucea - revista Drumeție în România, nr. 1, 2004, București; Mihai Grigore - Defilee, chei și văi de tip canion în România - Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989

10 Canion pe Valea Morsu, lângă localitatea Greci; vedere spre amonte.

11 Canion pe Valea Morsu, lângă localitatea Greci; vedere spre aval (în plan depărtat, Dealul Școlii, 92 metri, martor de eroziune de tip cupolă).

12 Confluența văilor care drenează Depresiunea Greci. Din stânga vine Valea Recea, din dreapta Valea Plopilor; albiile s-au adâncit 2-3 metri în loess. În aval de confluență pâraul se numește Zuitun. La orizont, lanțul Munților Măcin.

13 Canion (5-6 metri) pe Valea Curia, la nord de localitatea Cerna.

14 Canion pe Valea Măgărețu (peste 10 metri adâncime), la poalele Muntelui Iacobdeal, la 1 km est de localitatea Turcoaia. Albia a început să se lățească și are mici meandrări (vedere către aval, spre Dunăre).

15 Canion pe Valea Măgărețu
(vedere către amonte).

16 Canion lateral, scurt, peste 15 metri adâncime, în faleza Dunării vechi,
aval de localitatea Turcoaia. La orizont, în stânga, se zărește Popina
Blasova, martor de eroziune în Insula Mare a Brăilei.

un masiv cu încă multe locuri neexplorate

Nedeia (2130 m)

Dinu BOGHEZ
(Râmnicu Vâlcea)

Parcurgând Munții Căpățâanii din-spre Olt către Parâng, ei își schimbă permanent înfățișarea pe parcursul celor peste 40 kilometri cât le măsoară creasta, întâmpinându-ne cu peisaje din cele mai variate și mai încântătoare ochiului.

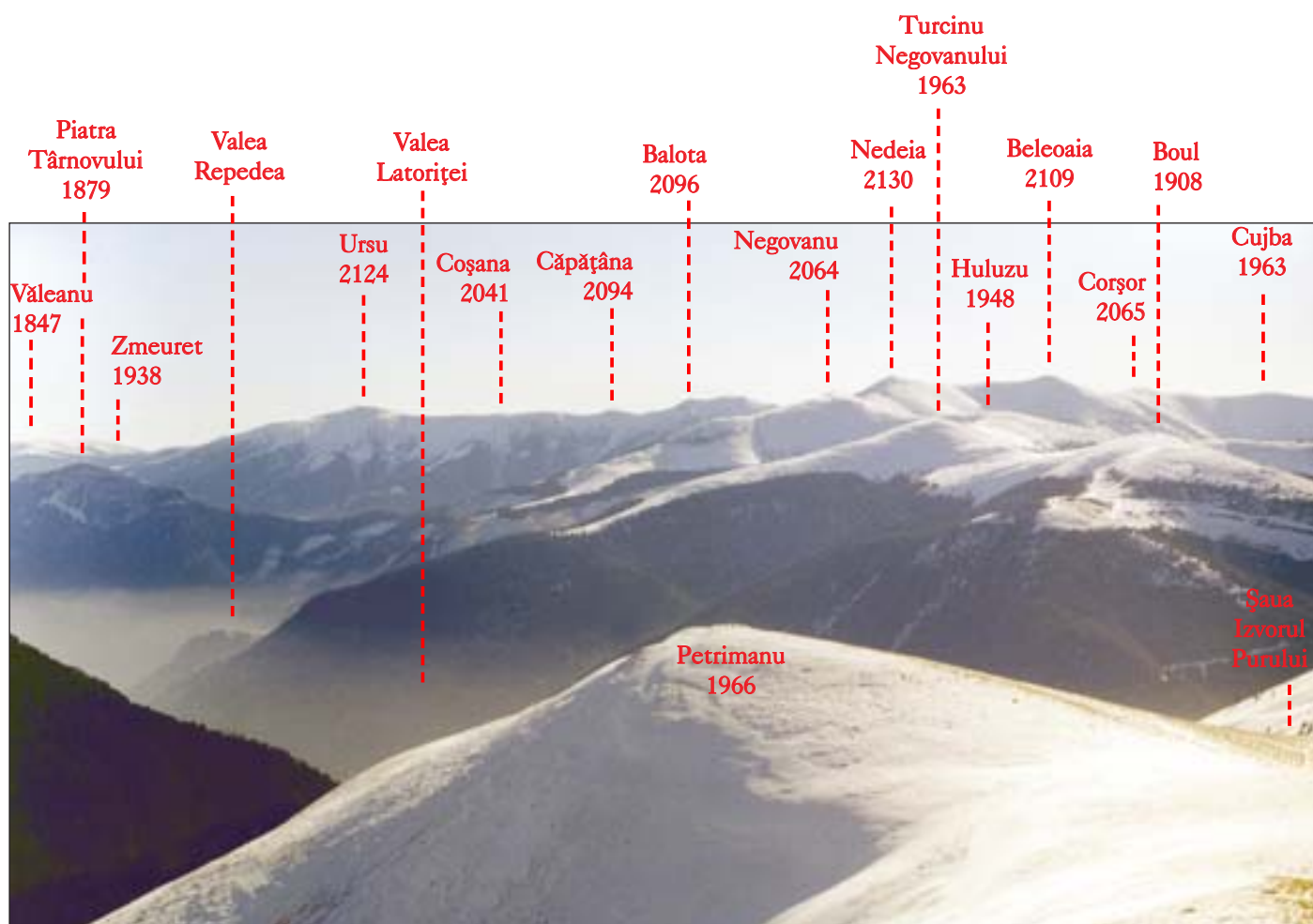
Pe măsura apropierii de Munții Parâng aspectul alpin capătă caractere specifice, din ce în ce mai pronunțate. Așa se întâmplă și pe fragmentul de creastă cuprins între Șaua Funicelului (1820 metri, la est) și Curmătura Oltețului (1615 metri, la vest). Între aceste două extremități geografice se parcurg vârfuri înalte, dominate de cel al Nedeii (2130 metri), cel mai ridicat din masiv; iar aspectul alpin nu se pierde nici o clipă (vezi harta, la pagina 45, extras cu punerea marcajelor la zi, din planul pu-

blicat de Nae Popescu în numărul 15 al colecției Munții Noștri).

Drumul de creastă are bandă roșie dar refacerea semnelor este mai mult decât necesară.

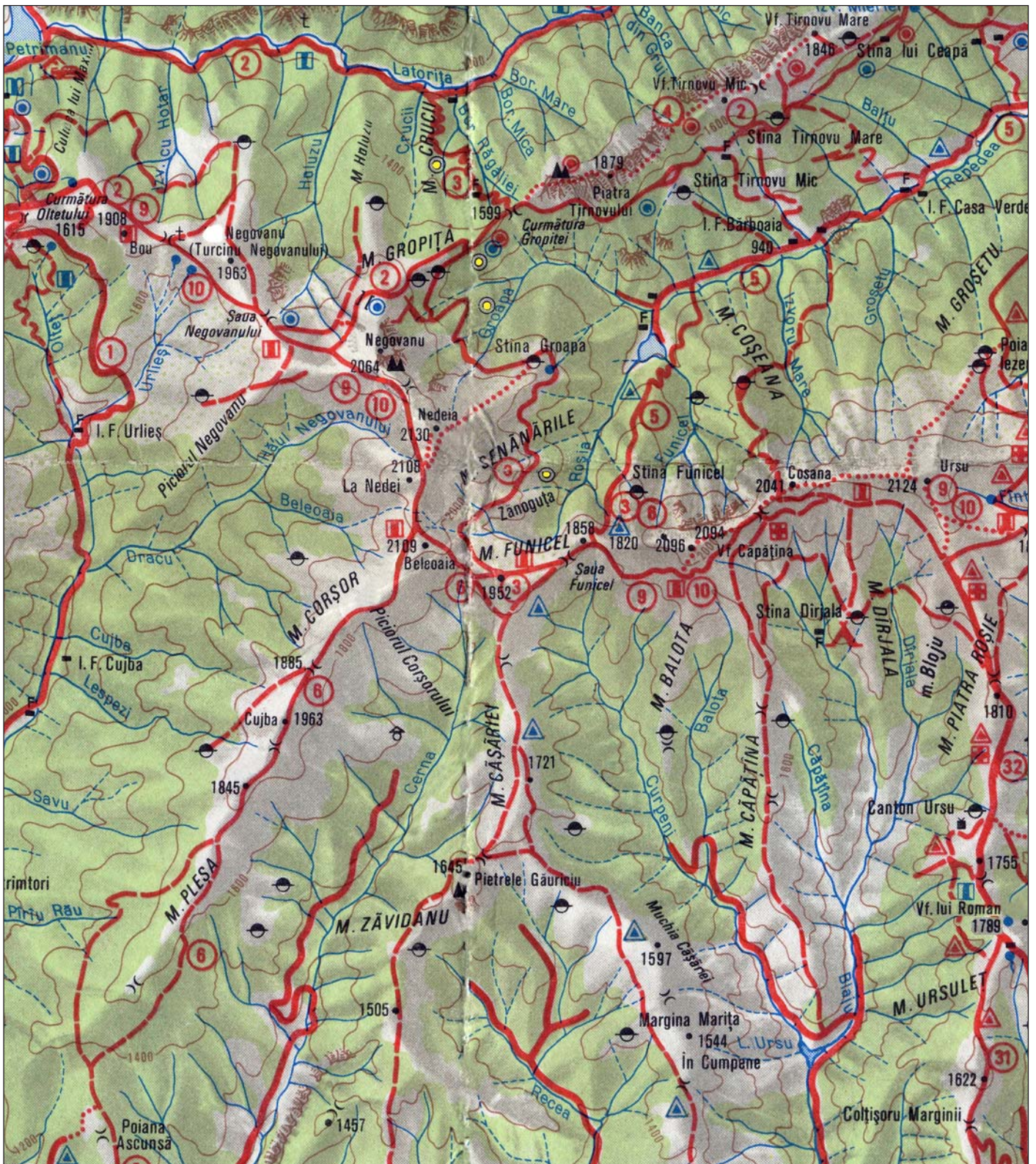
Iată ce informații recente ne oferă și participanții la lista de discuții de pe site-ul www.alpinet.org, listă la care vă puteți abona pentru a primi gratuit, zilnic, cele mai noi știri de la munte (admin@alpinet.org).

Ovidiu Șerban, godeanu_gugu@yahoo.com. 18 iunie 2005. Am parcurs creasta Munților Căpățâanii în 2004, parțial și tot parțial anul acesta. Anul trecut am urcat prin Târnov, în Șaua Negovanu și de aici ne-am îndreptat spre est; anul acesta am trecut din Buila

1 Creasta Munților Căpățâanii, de la est (stânga) spre vest, văzută de pe Vf. Puru, din masivul montan de la nord, Munții Latoriței.

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

până la Zmeuretu și de aici am mers spre est (către localitatea Valea lui Stan, de pe malul Lotrului).

Marcajul e un lux, se găsește doar pe hărți. Localitatea Valea lui Stan am ratat-o în ambii ani. După Vf. Gera, când vîi dinspre vest, se intră în pădure și ajungi la o stână. Ei bine, de aici e greu de găsit traseul spre Valea lui Stan. Am luat-o la stînga (spre nord) și după o coborâre urâtă, pe un drum forestier

semidistrus, am ajuns în localitatea Săliștea, pe Valea Lotrului, amonte de localitatea Valea lui Stan.

Pe ansamblu, orientarea e foarte ușoară pe vreme bună, poteca de creastă fiind de fapt un drum larg. Pe ceață e mai dificil, pentru că se ramifică mai multe drumuri din cel principal. Nu am găsit decât vreo două semne între Șaua Negovanu și Săliștea. De stâlpi indicatori nici urmă în golul alpin.

Sucesiunea de imagini care începe aici este astfel înșiruită încât să parcurgem zonele descrise în text de la est către vest.

2 De pe Vf. lui Roman, vedere spre vest. (se scriu pe poză explicațiile de la pagina 60 MC)

foto: Dinu Boghez (Râmnicu Vâlcea)

Florin Stoican, florinstoican@yahoo.com, 19 iunie 2005. În Căpățâanii, cu excepția zonei Buila - Vânturarița și a încă 2-3 trasee "mărginașe", marcajele n-au mai fost refăcute de foarte multă vreme, aproape că nu există; de indicatoare nici vorbă. Orientarea e destul de facilă deoarece creasta este străbătută de o rețea de drumuri și dacă ești atent la înșiruirea văilor de-o parte și de alta te descurci. Nu recomand apropierea de vreo stână, ocoliiți pe cât se poate.

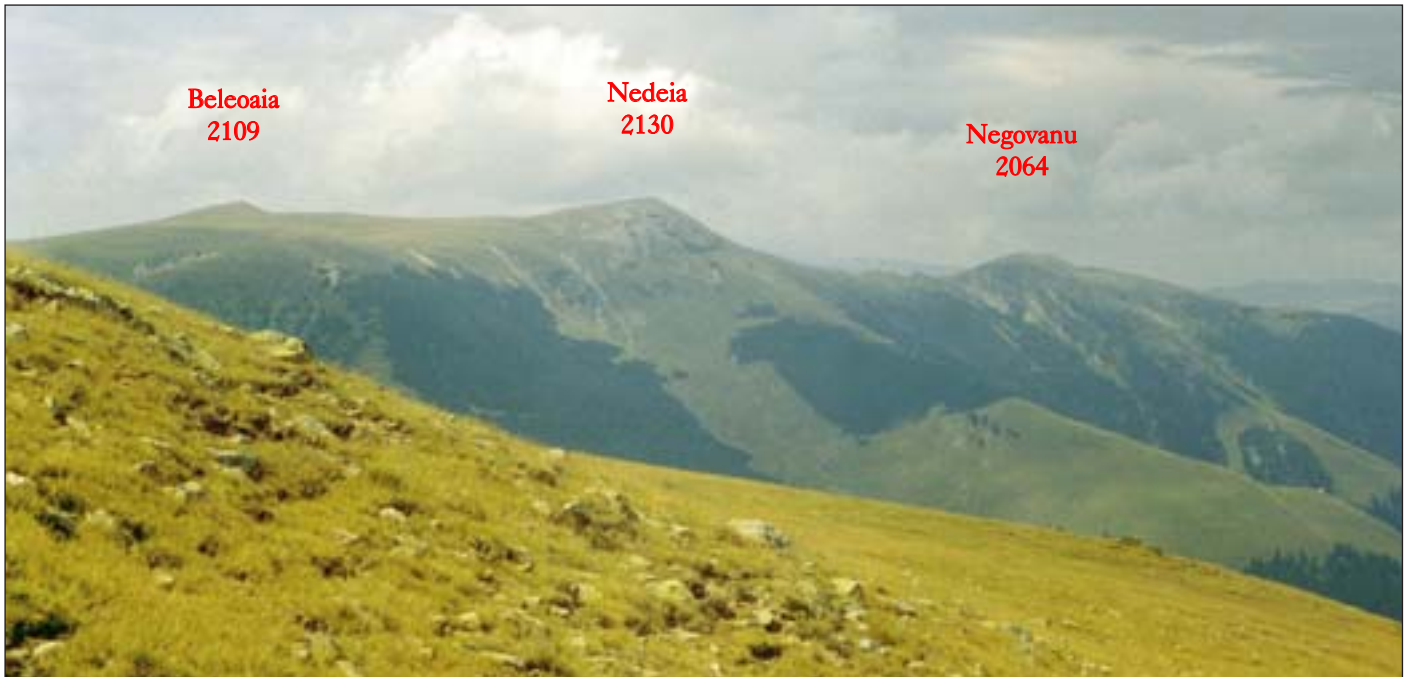
Se păstorește mult, ca de altfel în întreg masivul. Aici se întâlnesc păstori din Vâlcea și Gorj, din localitățile Vaideeni și Polovragi. Nu știu cât de important mai poate fi astăzi amănuntul, dar în copilărie am reținut spusele unui unchi care, plimbându-se prin munții din zonă, a întâlnit un pui de cioban gorjan care știa pe dinafară discursuri ale lui Titulescu.

Acest contact pastoral a două zone cu obiceiuri și îndeletniciri asemănătoare bănuiesc că a dat și denumirea vârfului principal, Nedeia (2130 metri). Între acesta și Vârful Belcoia (2109 metri, de la sud de el) există un platou

imens, unic în masiv. Deși niciodată nu am putut afla amănunte, este posibil ca acesta să fi fost locul unei sărbători pastorale - nedee - ținută cu vreun prilej anume. Pe acest platou există încă o troiță ridicată de sătenii din Polovragi, an de an roasă de vremuri, chiar în intersecția drumurilor pastorale.

De pe platoul Nedeii urcăm până în vârful muntelui ispititor în 10 minute. De acolo avem priveliști de neuitat: Piatra Târnovului, Munții Lotrului, Latorii, îndepărtatii Făgărașului. Creasta dintre Șaua Funicel (la est) și Curmătura Oltețului (la vest) este ideală pentru traversări pe schiuri, continuând apoi pe celelalte culmi ale Munților Căpățâanii, fără ca măcar să fii mare schior.

E drept că iarna sunt și furtuni năpraznice. Semn sigur al înrăutățirii vremii îl dă de secole Vârful Mohorul, din învecinătii Munții Parâng; după cum e de mohorât știm cât de repede trebuie să ajungem la vreun adăpost. Echipamentul corespunzător, din care nu trebuie să lipsească vârzopii (denumirea locală a rachelor de pus în picioare) și mai ales experiența montană selectează pe cei care se încumetă la traversări în sezonul alb. Iarna, nu numai creasta, dar

3 De pe Vf. Ursu, vedere spre vest.
foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

și toate celelalte trasee nu pot fi parcurse decât în urma unei pregătiri amănunțite. În Șaua Funicel, ascunsă între jnepeni, se află o cruce ridicată în amintirea unui cioban căzut aici, care a încercat cu temeritate vitregiile muntelui; viscolul năpraznic l-a doborât către sfârșitul lunii martie.

4 Din șaua dintre Vârfurile Ursu și Coșana, vedere spre vest.
foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

Locuri de adăpost organizate se găsesc doar în Valea Latoriței, în nordul masivului: casa silvică, casa școlară, motelul Tudor, unde avem și posibilități de ali-

mentație. Depinzând de bunăvoința celor de la stația meteorologică de pe Vf. Boul (1908 m) se poate găsi găzduire pentru grupuri mici, ca și la stâne de altfel.

Cortul se poate așeza în Șaua Funicel sau Curmătura Oltețului, unde găsim surse de apă. Din Șaua Funicel trebuie să coborâm 5 minute și găsim apă sub stația meteo, pe versantul nordic. În Curmătura Oltețului este izvorul lui Maxim, amenajat chiar în coasta muntelui. Pe toată lungimea crestei

5 De pe Coșana (2041), vedere spre vest.

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

găsim izvoare, unele chiar în potecă.

Dacă întâlnim ciobani pe pajiștile alpine din creastă și-i întrebăm ce prădători nocturni îi mai supără când în câmp, constatăm că lupul este mai prezent decât ursul.

Din Funicel și până în Curmătura Oltețului, pe versantul nordic, în toată luna iunie izbucnește un foc uriaș, sfârșit

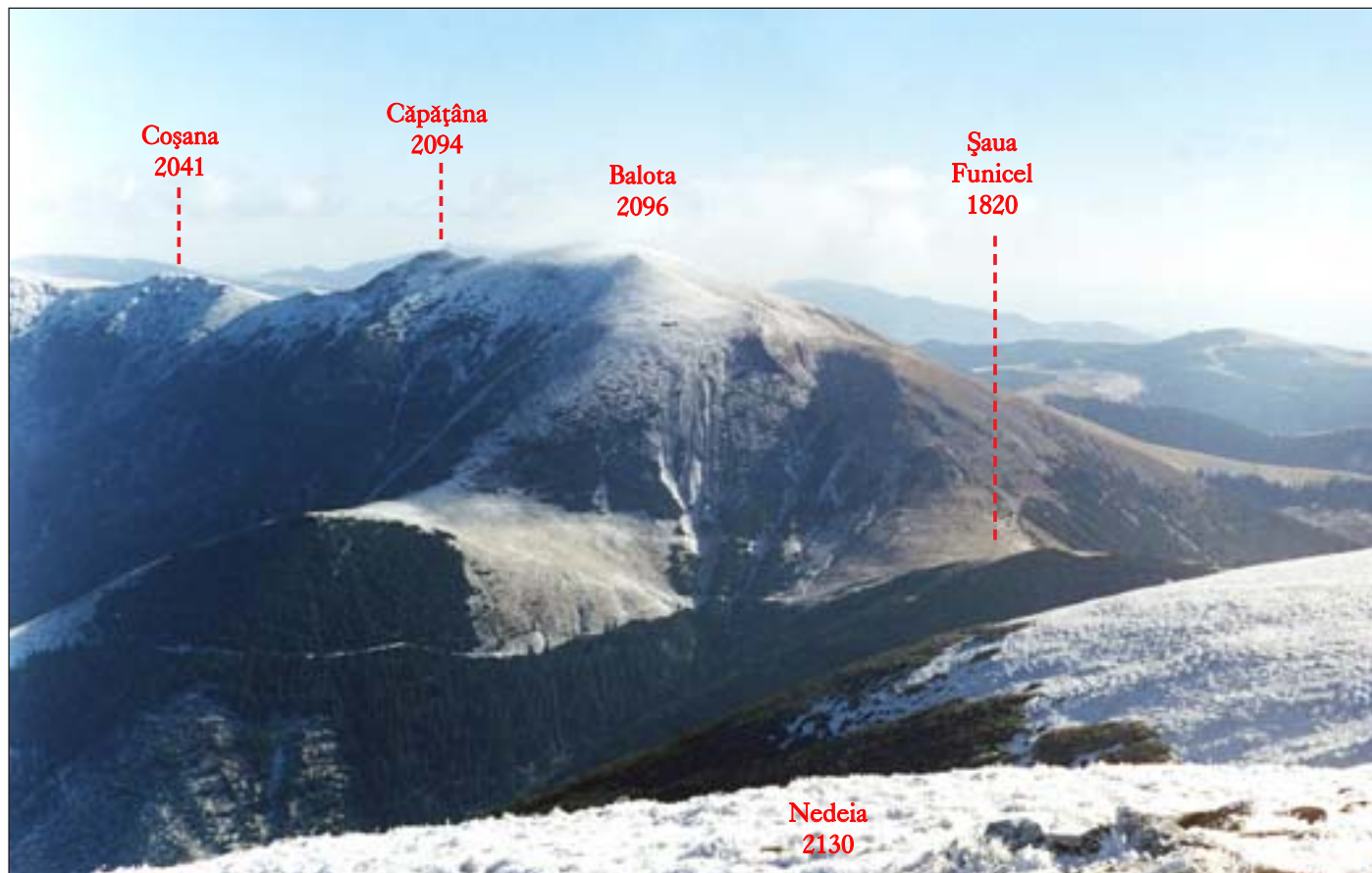
mat în bucăți mari de jar: a înflorit bujorul, minunea acestor locuri. Uneori, prevestind toamne târzii, în a doua jumătate a lui august mai înflorește o dată, dând iubitorilor de munte speranța multor zile senine de toamnă.

Să nu uităm suprafețele acoperite cu zneapăn. Uneori sunt pâlcuri, decorând pajiștile alpine, altele se întind nes-

6 De pe Vf. Balota (2096 m), vedere către vest.

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

7 De pe Nedeia (2130 m), panoramă către est.
foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

8 De pe Vf. Căpățâna (2094 m), vedere spre est.
foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

Nedeia
2130

9 Nedeia la întâlnirea dintre toamnă și iarnă. Imagine luată din Șaua Gropița.

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

fârșit. Datorită lor, dar și văilor de torenți pe care apa înpumată se repede la vale, sărind peste stânci colțurate, pe poteca de la nord-est de Vf. Nedeia, de la stâna Groapa în creastă, te crezi în Munții Retezat.

Când vine toamna, pajiștile se îngălbenesc, tălăngile au plecat, pe izvoarele din coaste apar primele pojghițe de gheață. Mai apoi se așterne întâia zăpadă, după care cerul devine dintr-odată senin, lăsând privirile să zburde către zărilor îndepărtate, cu crestele Parângului, Lotrului, Latoriței, Șureanului, Făgărașului.

Toate potecile zonei alpine Nedeia sunt la fel de frumoase, fie că se află pe versantul nordic sau sudic. Două dintre ele sunt parcă mai aproape de sufletul meu: calea ce înconjoară muntele trecând pe la stânele Gropița și Groapa și aceea de pe Valea Cernei vâlcene. Iată în continuare descrierea lor sumară.

Parcursul 1. Drumul de creastă, marcaj bandă roșie, durată 3½-4 ore. Accesibil iarna pentru schiori. Posibilități de cazare: casa meteo de pe Vf. Boul, motelul Tudor, casele Petrimanu și can-

tonul silvic de pe Valea Latoriței. Locuri de cort (și apă) în Șaua Funicel și în Curmătura Oltețului. Apă și în poteca din zona Vf. Negovanu, în dreptul stației meteo.

Din Șaua Funicel se urcă la stânga, spre Vf. Funicel (1952 m), pe care-l ocolim pe fața nordică (au trecut ½ ore). După vârf se întâlnește marcajul punct galben, ce vine dinspre Valea Borogeană Răgăliei. Ocolim spre dreapta bazinul Văii Repede, unde Pârâul Roșiile este puternic ravenat. Mergem apoi pe platoul dintre Beleoaia și Nedeia (au trecut 1-1½ ore). Până pe Vf. Nedeia mai facem ½ ore, dus-întors. Apoi coborâm spre vest, pe serpentine, pe versantul sudic, pe sub Vf. Negovanul (creastă stâncoasă cu vârfuri proeminente, vezi imaginea 13), la întâlnirea cu marcajul punct albastru ce vine de la Ciunget (au trecut 2-2½ ore).

Trecem pe sub Vârfurile Huluzu (1948 m) și Turcinu Negovanului (izvoare în potecă) spre Șaua Turcinu Negovanului (au trecut 2½-3 ore). Apoi, pe drumul de tractor de pe versantul sudic sau peste Vf. Boul mergem până în Curmătura Oltețului (au trecut 3½-4 ore).

10 Nedeia (stânga, 2130 m) și Negovanu (dreapta, 2064 m), văzute dinspre nord.

foto: Dinu Boghez (Râmnicu Vâlcea)

11 Piatra Târnovului (1879 m), văzută de pe Nedeia (2130 m).

foto: Trestian Găvănescu (Râmnicu Vâlcea)

În curmătură este drum auto spre Valea Latoriței (nord, 6 km) și spre Polovragi (24 km, sud), cu marcaj vechi bandă albastră și cu unul incomplet, recent, punct albastru, până la casele Petrimanu.

ben, 5½-6 ore. Din Ciunget, drum asfaltat 10 km (3 ore de mers pe jos).

La Boroageana, posibilități de cazare (atenție, stupi cu albine agresive). Apoi drum de tractor cu scurtături, până la un izvor. Urmează Șaua Boroegenii, la aproximativ 1600 metri altitudine (până aici, 1½-2 ore). Punct de întâlnire cu traseul ce înconjoară Târnovul, marcat

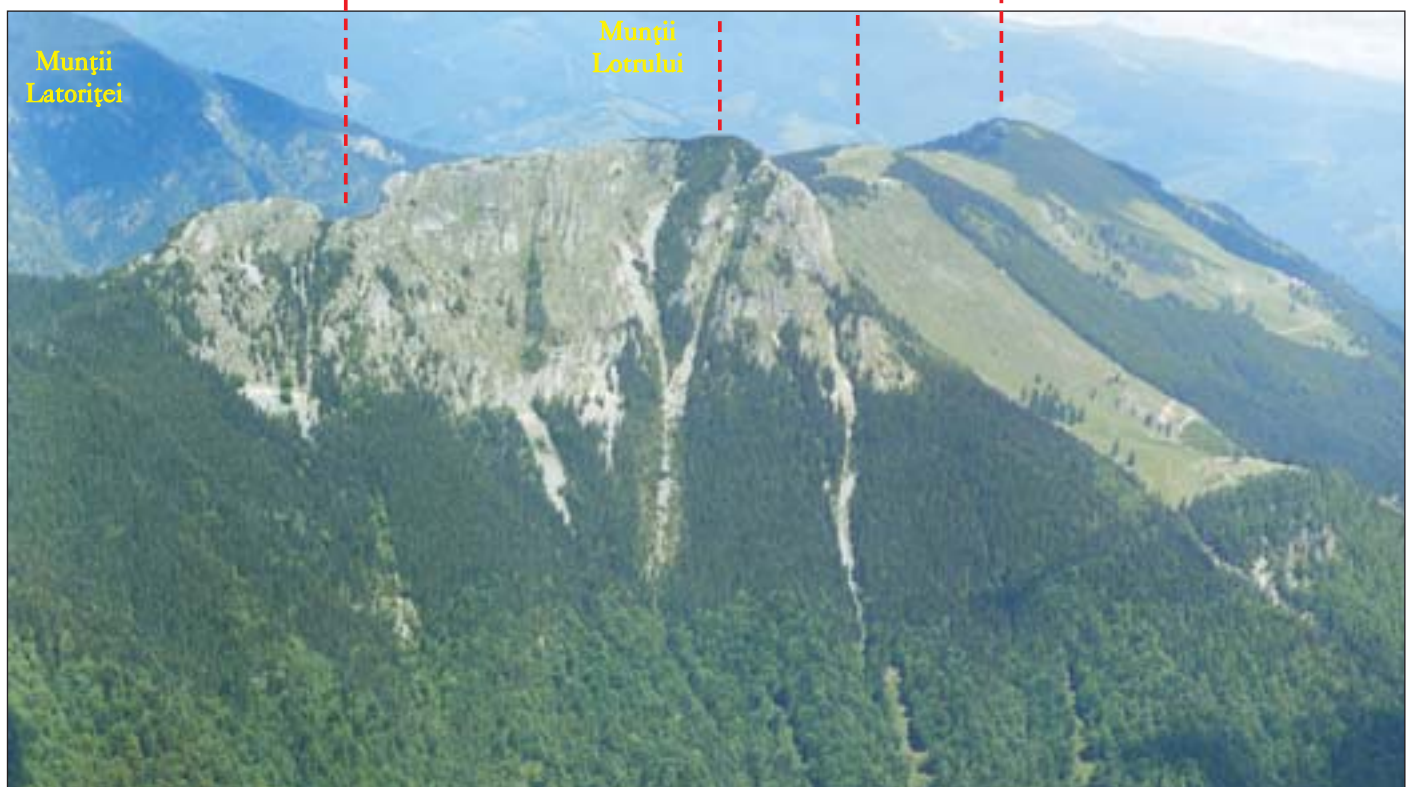
Parcursul 2. Boroageana Răgăliei (din Valea Latoriței) - Vf. Funicel, punct gal-

**Piatra Tăiată
(La Balcoane)**

**Piatra
Târnovului
1879**

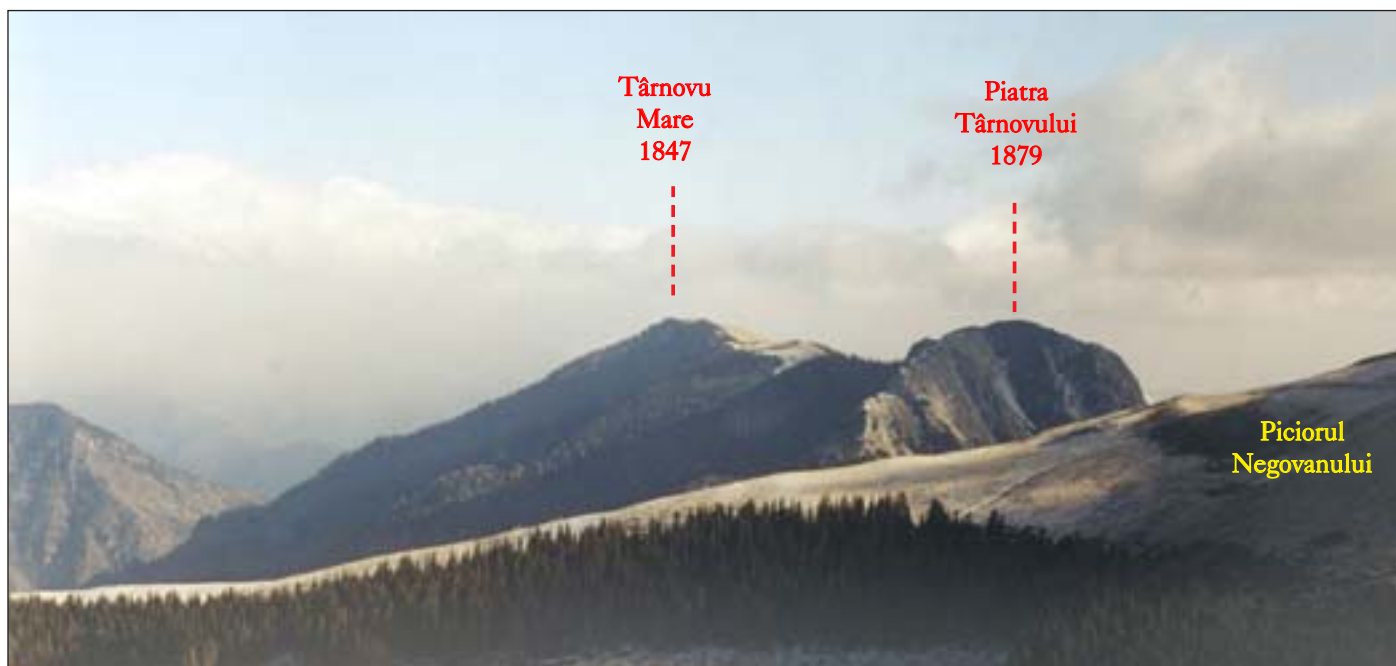
**Târnovu
Mic
1833**

**Târnovu
Mare
1847**

Munții
Latoriței

Munții
Lotrului

12 De pe Turcinu Negovanului, zona Târnovu.

foto: Trestian Găvănescu
(Râmnicu Vâlcea)

cu punct albastru. Facem de aici la dreapta, până la plai, unde potecile se despart. Noi o luăm la stânga (izvoare sub coastă), până la stâna Gropița (1650 m) (izvor în incinta ei) (2½ -3 ore până aici).

În continuare drum de tractor, iar când acesta coboară se urmează poteca marcată prin pădure, spre dreapta. Ajungem în poiana dintre brazi numită La Mormântel, apoi la grupul de stânci La Bisericuță. Coborâm în Valea Groapa, pe care o traversăm oblic la stânga. Găsim poteca pe malul abrupt. Urmează o zonă puternic defrișată. Apoi, prin pădurea de brad, po-

tecă clară până sub poiana stânci din Groapa (4-4½ ore până aici).

Pe Piciorul Nedeei, pe plai, este lăsătoare de oi, cu vizibilitate până pe vârf. De la stâna Groapa (1710 m) avem vizibilitate maximă (imaginile 16, 17) spre Piatra Târnovului. Izvorul stânci este spre pădure; până la el, potecă bine bătută. Mergem la dreapta, pe curbă de nivel, prin poiană cu stânci, apoi jnepenișuri. Traversăm pâraie puternice (Pietrele Rele), izvoarele Roșiilor, componenți ai Pârâului Repede. Ieșim în creastă aproape de Vf. Funicel (au tre-

13 De pe Huluzu (1948 m), vedere către est.

foto: Trestian Găvănescu
(Râmnicu Vâlcea)

Turcinu
Negovanului
1963

Boul
1908

Nedeia
2130

14 La vremea primei înfloriri a bujorului (smirdarului, rododendronului, cocozarului).

fotografii: Trestian Găvănescu
(Râmnicu Vâlcea)

cut 5½-6 ore).

Coborâm spre sud ca să întâlnim poteca marcată cu triunghi albastru. Se desprinde potecă către miazăzi, peste Muntele Cășăriei, până la Pietrele Găuriciu (1645 m); poiană frumoasă, cu lapiezuri (7-7½ ore).

Parcursul 3. Marcaj punct albastru, Șaua Boroșana - creasta principală. Din Șaua Boroșanii (vezi parcursul 2) facem

½-¾ ore până la primul pârau. Urcăm în lungul pâraului până la primul drum de tractor. Pe poteca veche, din stânga drumului, se scurtează serpentinele. Pe sub jnepeni, ocolim muntele pe drumul de tractor. Traversăm văi de torenți, iarna posibil supuse avalanșelor. În dreapta avem stâna din Huluzu. Ajungem în Șaua Negovanului, după 2-2½ ore din Șaua Boroșana.

15 Mergând spre vestul crestei.

Turcinu
Negovanului
1963

Nedeia
2130

Piatra
Târnovului
1879

16 Piatra Târnovului, văzută de la stâna Groapa.

foto: Dinu Boghez (Râmnicu Vâlcea)

Parcursul 4 (traseu notat cu 6 pe harta lui Nae Popescu). Polovragi - Vf. Beleoia. În localitatea Polovragi (de pe DN 67 Râmnicu Vâlcea - Tg. Jiu) traversăm Pârâul Tărăia și pornim pe drumul de tractor ce urcă în Poiana Ascunsă (1½-2 ore). Poteca merge pe sub creastă, pe versantul estic al muntelui, intersectând multe izvoare. Trecem pe lângă stâna de pe Piciorul Corșorului, apoi pe sub Vf. Beleoia, ajungând pe Platoul Nedeei. Drumul este nemarcat. Pe platou întâlnim semnele bandă roșie.

Parcursul 5. Valea Cernei vâlcene. Se poate intra pe firul Cernei vâlcene, către amonte, nu departe spre vest de cunoscutul oraș Horezu, de pe DN 67, din localitatea Slătioara, pe drumul asfaltat către satele Ruget și Cerna. Drumul dintre aceste două din urmă localități intersectează calea de sub munte, paralelă cu DN 67 (interesantă și ea), care unește localitățile Polovragi (la vest, pe DN 67) și Vaideeni (la est). De exemplu, din București sunt autobuze direct până la Vaideeni; pentru informații la zi privind transportul rutier de persoane, vezi www.autogari.ro.

La capătul satului Cerna se află o mică pensiune. De aici în amonte, drumul forestier, în cea mai mare parte accesibil oricărui mijloc auto, ține firul apei, cale de 15 kilometri. Întâlnim pe dreapta și stânga alte drumuri forestiere, dar cel de pe Cerna nu se desprinde de firul apei. Trecem de un loc în care din lemne se fac cupole, apoi aces-

tea se aprind, ca să ardă mocnit, pentru obținerea mangalului (nu în puține locuri ale țării mangalul este un produs destinat exportului).

Ceva mai departe trecem prin Cheile Cernei, cu pereți abrupti, înalți, tăiați în calcarul care stăpânește locurile. Pe aici se află Peștera cu Vâjgău. (O primă informație despre cavitățile din zonă o constituie Catalogul sistematic al peșterilor din România, paginile 77 și 309, codul 2046, bazinul Luncavăț și Cerna Oltețului. Catalogul a fost editat, în 1982, de Institutul de Speologie "Emil Racoviță" București, Federația Română de Turism Alpinism și Comisia Centrală de Speologie Sportivă. Autor: Cristian Goran. Colaboratori: Rada Bulgăr, Liviu Vălenaș, Gabor Halasi, Arpad Szilagyi, Ică Giurgiu.)

Drumul face apoi câteva serpentine, urcând până la un platou (A) pe care se află așezările exploatarii forestiere care a golit fața Muntelui Milescu, de pe malul stâng al văii. De aici, drumul pe Valea Cernei este accesibil doar omului.

Urmăm firul apei, pe lângă care se mai poate identifica traiectul unei vechi exploatare forestiere. Îl suim până la capăt, aproximativ cota 1300, acolo unde putem alege una din variantele ce ne scot pe culmile înalte din preajmă. Pe dreapta cum urcăm, un vechi drum de tractor, acum înierbat, ne scoate în culmea muntelui, pe Drumul Fomețeștilor, ce iese în dreptul Pietrii Stroieștilor (B), 1721 metri, unde întâlnim o fântână care ne potolește setea. De la

Piatra
Târnovului
1879

17 De la stâna Groapa, pereții Pietrei Târnovului.

foto: Dinu Boghez (Râmnicu Vâlcea)

platforma forestieră am mers pe vale circa 2 ore, după care am mai urcat până pe creasta amintită încă 1½ ore. De aici putem coborî spre satele Marița, Cerna și Izvorul Rece sau putem urca spre Vârful Beleoia și Funicel, aflate la nord, pe creasta Munților Căpățâanii.

Altă cale, dar fără potecă, se află pe malul drept geografic al văii, urcând pe Piciorul Corșorului și ne scoate, după un drum lung, de mai bine de 2 ore, pe creasta secundară ce coboară către localitatea Polovragi. Este muchia sudică cea mai înaltă din masiv, cu patru vârfuri în jur de 2000 metri, dintre ele menționând, de la nord la sud, Beleoia, Corșor și Cujba.

Spre nord, această culme sfârșește în Șaua La Nedei, aflată sub Vârful piramidal Nedeia (2130 metri), cel mai înalt din masiv. Legendele spun că aici, pe vremuri, se desfășurau serbări pastorale. Doar poveștile și un ciot de lemn mai amintesc că aici s-a aflat o troiță. Acum s-a ridicat alta, nouă, din piatră și beton, reper bun de urmărit.

Revenim la coborârea pe muchie, spre localitatea Polovragi. Ultima porțiune a drumului către vale se desfășoară pe drumul forestier ce străbate interesantele și aproape necunoscutele Chei Tărăia.

Iar de la platforma forestieră amintită (A), urmând un drum de TAF (utilaj auto forestier), urcăm abrupt în Muchia Milescu. Apoi, continuând urcușul pe plai, aflăm păduri încă neatinsse, poieni frumoase și un drum larg, strecurat prin zone calcaroase, unele cu abrupturi interesante, care ne vor încânta ochiul până către Piatra Stroeștilor (B), unde întâlnim drumul descris anterior. De la Piatra Stroeștilor, către sud, putem coborî, pe lângă stâna din Găuriciu, alegând poteci ce ne vor conduce în satele aflate la poalele munților (Cerna, Marița, Izvorul Rece).

Parcursul 6. Din satul Izvorul Rece, de la vest de localitatea Vaideeni, urmăm Valea Plopi (Recea). Drum de peste 12 km, folosit de cei care au stâne pe aici. După ce trecem de un canton forestier ajungem în apropierea golului alpin. Drumul se termină în apropierea câmpului de lapiezuri de la Pietrele Găuriciu (1645 m).

Parcursul 7. De pe Valea Lotrului, de la Gura Latoriței, avem 6 km până la Ciunget și încă 17 km până la casele Petrimanu (drumul este până aici parțial asfaltat). Apoi încă 6 km până în Curmătura Oltețului (1615 m), cu marcaj punct albastru, de unde se coboară 24 km până la Polovragi.

Parcursul 8. Din Ciunget intrăm pe V. Repedeia, drum forestier parțial degradat, până la captarea hidrotehnică, 12 kilometri. Pe marcaj triunghi albastru facem la stânga, pe Cracul Funicelului, 5-6 ore până în Curmătura Funicelului, trecând pe la stâna din Funicel.

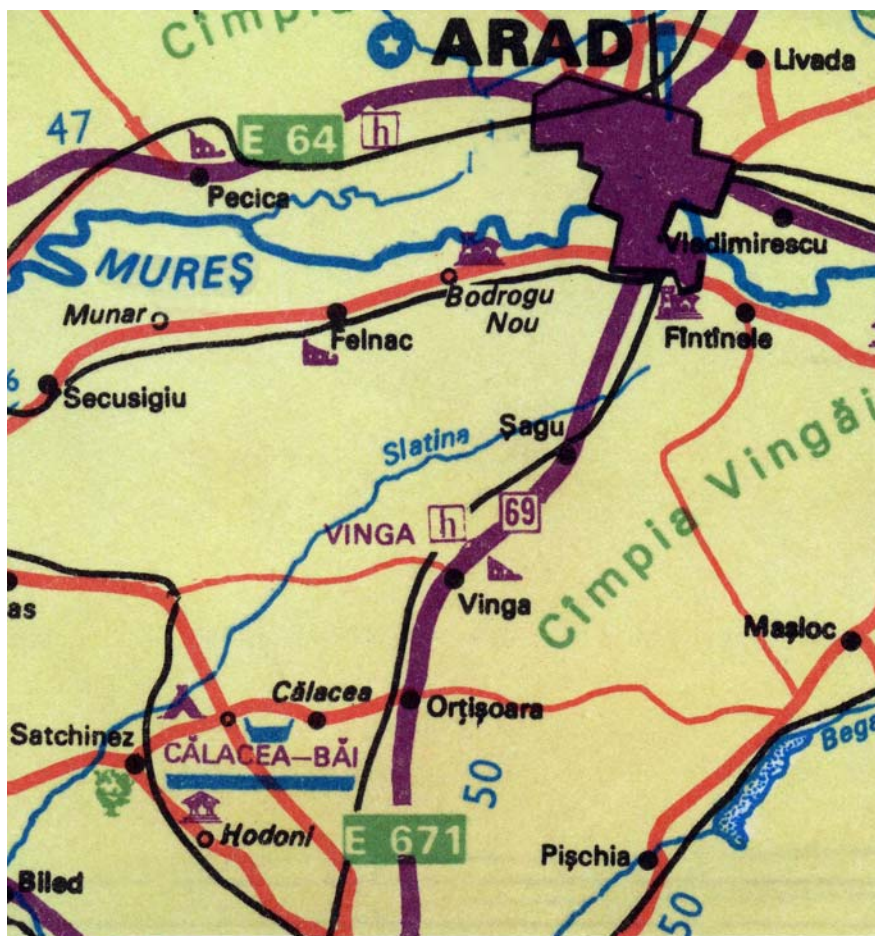
Putem coborî apoi spre localitatea Vaideeni, pe la Platoul Găuriciu, pe lângă Cășerie, prin locul numit Cumpeni (În Cumpene); apoi trecem pe la Cocini. Marcaj triunghi albastru.

Bibliografie. Dinu Boghez - Vârful Ursu - revista Munții Carpați, nr. 33, 2002, București; Dinu Boghez, Trestian Găvănescu - Secretele Munților Latoriței - revista Invitație în Carpați, nr. 53, pag. 24-43; Nae Popescu - Munții Căpățâanii - colecția Munții Noștri, Editura Sport-Turism, București, 1977 (pe hartă lipsește scara, dar nu din vina autorului ci pentru că a fost o perioadă când hărțile nu aveau voie să fie tipărite cu scară); Nae Popescu - În Munții Vâlcei (Parâng, Căpățâanii, Latoriței, Lotru) - Oficiul Județean de Turism Vâlcea

INVITAȚIE
ÎN CARPAȚI
e-zine

Vulcani la Orțișoara

text și fotografii:
Paul IONESCU (Arad)

Timișoara

Gura Iadului, articol scris de Petrina Calabalic în ziarul *Bănățeanul* îmi stârnește curiozitatea: „Vulcanii noroiși ai Banatului bolborosesc neștiuți de ani de zile”.

Coborâm în micuța gară Orțișoara, din județul Timiș (linia 310, Timișoara - Arad, după 26 kilometri de la Timișoara, la 30 kilometri de Arad; vezi harta, extras din Romania, tourist map, ONT Carpați, 1989). Cer acoperit cu nori, câteva picături de ploaie. Trebuie să găsim locul unde se află acești „neștiuți” vulcani.

De la gară ne îndreptăm spre centrul localității Orțișoara, de unde se desprinde spre nord o șosea asfaltată. Un indicator rutier ne anunță că avem de parcurs 10 kilometri până în Seceani, prima așezare de-a lungul drumului. Pornim pe jos.

Trecem de ultimele case din Orțișoara, apoi pe lângă cimitir și imensele antene radio de pe partea stângă a drumului. Suntem în plină câmpie și doar copacii de pe marginea drumului alungă monotonia priveliștii. Un autoturism oprește la semnele noastre și din vorbă în vorbă aflăm că binevoitorul este proprietarul acestor vaste terenuri. Mașina ne lasă lângă căminul cultural al satului.

Echipați ca de munte, trezim interesul localnicilor și al câinilor. Suntem îndrumați spre forocici (vulcanii noroiși). De la căminul cultural pornim spre nord și cotim apoi pe a doua uliță spre est (dreapta). Depășim câteva gos-

2 Ieșirea din satul Seceani, spre est.

3 Crucea metalică și un copac, reperate spre nord-est.

4 Vedere de lângă crucea metalică, spre Seceani (vest).

podării ce par părăsite, trecem pe lângă gardul cimitirului și ne trezim în plin câmp (foto 2). Câteva drumuri de pământ se întretaie în această zonă; în lipsa indicatoarelor, copacilor sau a oricărui reper trebuie să ne bazăm doar pe intuiție. Pământ arat cât vezi cu ochii, nici o stâncă pe care să-ți liniștești privirile. Continuând drumul spre nord-est, după spusele localnicilor trebuie să ajungem la un pod betonat, în apropierea căruia se află vulcanii.

Ca prim punct de reper este o cruce singuratică (foto 3) la marginea drumului și un copac pierdut în imensitatea terenurilor proaspăt arate. Acum este mai ușor să te orientezi în teren, dar atunci când culturile vor fi la maturitate vei avea senzația că te deplasezi printr-un imens labirint verde, o adevărată țesătură de drumuri de pământ. Nici o mașină clasică nu ar face față acum la acest noroi lipicios. Abandonați orice

idee de a parcurge acest traseu după ploaie și evitați să vă prindă ploaia în plin câmp.

Trecem pe lângă crucea metalică (foto 4), după care ne îndreptăm spre un semn topografic ce domină arăturile. De la el, spre est, coborâm pe drumul desfundat ce duce pe Valea Măgheruș (foto 5). Ajungem la podul de beton menționat de localnicii din Seceani (foto 7). Până aici au fost 4-5 kilometri pe drumuri desfundate.

Apa este așa de mare încât se formează un mic lac în fața podului. Singura posibilitate de a trece este să căutăm un vad sau să ne descălțăm și să trecem prin apă. Alegem a doua variantă. De pod s-au apropiat o turmă de oi, un cioban și ciobănița. Întrebăm de vulcanii noroioși dar ei nu îi știu. Să fi greșit noi zona?

Îl întreb pe cioban dacă nu știe un loc de unde ies gaze din pământ. Se

luminează la față și spune că doar la câțiva metri de pod, spre nord, pe malul stâng al Pârâului Măgheruș este o groapă care bulbucește și de acolo iese apă cu gust de fier. Ne îndreptăm spre locul știut de el. La câțiva metri de albia Pârâului Măgheruș, într-o câmpie netedă încadrată de două coline, bolborosește apa într-o groapă plină (foto 8). Pământul mustește de apă și dacă nu știi locul, el poate trece neobservat. Scot o cană, gust din apă: e minerală, puțin sifonată.

Totuși, articolul citat spunea de un crater de 6-7 metri diametru și 2 metri adâncime, cu vreo nouă guri prin care iese gazul din pământ, barbotând noroiul. Ciobanul nu știe de acest loc.

Începem să „măturăm” câmpia dintre cele două coline. În dreptul podului de beton, sub coasta colinei, simt miros puternic de gaze. Mă îndrept spre un pâlce de arbuști și calc pe pământul plin de apă. Abia acum îmi dau seama că stau pe un cazan care fierbe. Pe o rază de 20 metri pătrați, gazele ies la suprafață printr-un imens burete vegetal (fotografiile 9, 10). Sute de bulbuci împărsătie în jur miros de iad. Cred că dacă aș fi aprins un chibrit, terenul s-ar fi transformat într-un imens rug. Fac poze și ies cât mai repede din zonă. Gazele sunt destul de nocive.

Lătrat de câini se aude prin apropiere. O întreagă haită de ciobănești se năpustește asupra noastră. Ne-au prins descoperiți și sunt gata să ne rupă. Un fluierat scurt și toți se retrag. Apare un om, cu un miel pe umeri (foto 11). Îl recunosc, este Nicolae Gurzun, ciobanul din articol. El ne conduce la marele crater, situat la vreo 100 metri în aval de podul de beton, pe malul stâng al Pârâului Măgheruș (foto 12).

5 Valea Măgheruș.

Acum craterul este plin cu apă și seamănă cu o imensă oală în care fierbe zer pentru mămăligă. Nea Nicolae, care este de 6 ani prin aceste locuri, ne povestește că într-o vară i-au murit aici trei miei. Era mare secetă și ieșeau numai gaze; miei au intrat în groapă și s-au asfixiat din cauza lor. Dacă ar fi fost un pic de apă, miei nu intrau că le e frică de bolboroseală... Suntem la „Gura Iadului”, în mijlocul apelor.

Ne întoarcem spre podul de beton, continuăm excursia spre o altă zonă cu apă minerală. Urcăm pe drumul de pământ spre est, pe lângă pâlcuri de arbuști. Pe măsură ce câștigăm altitudine, o vastă panoramă se deschide spre Valea Măgheruș. Umbrat de un imens arbust, craterul se distinge singuratic printre apele ce l-au inundat. Localnicii din Seceani și comunele apropiate vin aici de ani de zile, folosesc aceste ape pentru a-și ameliora durerile reumatice.

Urcușul se pierde pe un imens platou, arat de ambele părți ale drumului. Continuăm pe drumul de pământ spre est, fără să ne abatem în stânga sau dreapta. Timp de o oră ne liniștim privirile pe brazdele de pământ. Spre nord se disting acoperișurile caselor din localitatea Mașloc, iar spre sud o pădure pe fundalul căreia se profilează o fermă.

Știu că trebuie să urmez ultimul

6 Valea Măgheruș și stâna din amonte de podul de beton.

7 Podul de beton.

8 Izvorul cu apă minerală și ciobanul Joska.

9 Câmpul cu forocici, poziția lor față de podul de beton și drumul spre Seceani.

10 Forocici, detaliu.

drum de pământ spre nord și acolo voi găsi o fântână cu apă minerală. Drumul coboară ușor spre o vale orientată est-vest. Mulțimea sticlelor de plastic aruncate în jur e semn că am ajuns. O fântână betonată, ridicată de C.A.P. Mașloc, cu acoperiș metalic. Apa limpede îmbie la popas. Nici o diferență între apa minerală îmbuteliată și cea de aici.

Coborâm pe firul apei și după 200 metri ajungem la șoseaua asfaltată Timișoara - Lipova. Noi am ales direcția spre Timișoara și după 3 km pe asfalt ajungem la halta C.F.R. Bencei. Până la

11 Ciobanul Nicolae Gurzun, ghidul nostru.

12 Marele crater, plin cu apă (aproximativ 2 metri adâncime).

13 Vedere de pe versantul estic al Văii Măgheruș, drumul ce vine de la Seceani și podul de beton (în centrul fotografiei).

sosirea primului tren mai sunt 2 ore, așa că preferăm să mergem încă 5 kilometri, până în localitatea Pișchia. Drumul trece printr-o frumoasă pădure unde sunt o crescătorie de fazani și rezervație de animale sălbatice. La capătul pădurii, pe partea dreaptă, un drum pornește spre Lacul

Murani, loc de pescuit și agrement.

În centrul localității Pișchia ne potolim setea cu apă minerală de la izvorul amenajat sub formă de ciupercă, admirăm biserica de rit catolic, apoi grăbim pașii spre gara pustie. Soarele s-a grăbit să apună.

Primăvară la munte

Trestian GĂVĂNESCU
(Râmnicu Vâlcea)

1 Ochiul găinii (*Primula minima*).

O altă podoabă a pajiștilor muntoase o fac decorativele neamuri ale primulei. Sus la munte au fel de fel de culori. Unele, cu flori lungi și subțiri (*Primula halleri*) sînt de culoare violetă închisă, pe cînd *Primula elatior*, un buchet de flori, e gălbuie, palidă și ca o stea de culoarea lămîiei în jurul unui bumb verde. Aceasta are flori multe, pe cînd *Primula minima*, **ochiul găinii**, o singură floare liliachie, cu petalele mari rupte în două. (Ion Simionescu - Flora României - București, Editura Albatros, 1974)

Ochiul găinii (*Primula minima* L.)
Perenă, cu rizom ramificat. Tulpini de 3 cm. Frunze cuneate sau invers triunghi-

ulare, aproape sesile lucitoare, tari, cu 3-9 dinți ascuțiți la vîrf. Flori roșii deschis. Fruct capsulă cu semințe aripate, înflorire iunie-iulie (august). În zona alpină, prin pajiști așternute pe substrat sărac în calcar, în locuri stîncose. În Carpați, Sudeți, Balcanii de est și Alpii de est. (Constantin Părvu, Stoica Godeanu, Laurențiu Stroe - Călăuză în lumea plantelor și animalelor - București, Editura Ceres, 1985)

2 Mărțișor (*Geum montanum*).

***Geum montanum*.** Plante mici, comune și la dealuri, sînt saxifragaceele. La flori se aseamăna cu fragul. Sînt multe, unele galbene aurii, altele albe cu dungi purpurii. E greu să le deosebești unele de altele, căci prea sînt numeroase.

Pe pajiști se întîlnește des călțunul-doamnei-de-munte (*Geum montanum*), cu flori mari de pucioasă, pudruite pe dinăuntru cu portocaliu, avînd și inele verzi. (Ion Simionescu - Flora României - București, Editura Albatros, 1974)

3 Mărțișor, fruct.

4, 5 Crucea voinicului
(*Hepatica transilvanica*).

sumarul revistelor

INVITAȚIE ÎN CARPAȚI

prima serie, anii 1997-2001, numerele 1-50
seria nouă, începând din octombrie 2005, numerele 51-58

Sunt două feluri de trimiteri spre numerele revistei: de exemplu, IIC 1998-02 înseamnă anul 1998, numărul pe februarie; iar, pentru seria nouă, de exemplu IIC 55/ 71 înseamnă numărul 55, pagina 71.

Alpinism IIC 1998-02, IIC 1998-09, IIC 1999-07, IIC 1999-09, IIC 2000-01, IIC 2000-04, IIC 2000-06, IIC 2000-07, IIC 2000-10, IIC 2000-11, IIC 2001-01, IIC 2001-02, IIC 2001-04, IIC 2001-05, IIC 2001-10, IIC 2001-11

Aninei IIC 57/ 60

Baiului IIC 55/ 71

Bihor IIC 2001-04

Bucegi IIC 1997-02, IIC 1997-03, IIC 1998-04, IIC 1998-12, IIC 1999-09, IIC 2000-04, IIC 2000-07, IIC 2000-10, IIC 2000-11, IIC 2001-01, IIC 2001-02, IIC 2001-04, IIC 2001-11, IIC 2001-12

Buila IIC 2000-04, IIC 56/ 49, 53

Bulgaria IIC 2001-11

Cămpiile Banatului IIC 58/ 56

Căpățanii IIC 55/ 62, IIC 58/ 44

Ceahlău IIC 1999-12

Cernei IIC 2001-11

cetăți IIC 53/ 17

Ciucas IIC 1998-11

Cozia IIC 56/ 39

Culoarul Rucăr - Bran IIC 58/ 22

Depresiunea Almaș IIC 51/ 37, IIC 52/ 59

Dobrogea IIC 52/ 57, IIC 55/ 3, IIC 57/ 53, IIC 58/ 35

echipament IIC 2001-08, IIC 56/ 32

escaladă IIC 2001-01, IIC 2001-06, IIC 2001-09, IIC 2001-11, IIC 52/ 50

Făgărașului IIC 1997-01, IIC 1998-03, IIC 1998-05, IIC 1999-01, IIC 1999-03, IIC 2000-02, IIC 2000-03, IIC 2000-08, IIC 2000-09, IIC 2001-04, IIC 2001-06, IIC 2001-08, IIC 2001-10, IIC 54/ 1, 55, IIC 56/ 55, IIC 57/ 3

faună IIC 51/ 26, IIC 52/ 11, 19, 46, IIC 53/ 45, IIC 55/ 6, 11, 37, 47, IIC 56/ 22, 30, 34, 36, IIC 58/ 30

floră, vegetație IIC 51/ 26, IIC 52/ 21, 29, 32, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 46, IIC 53/ 9, 11, 16, 22, 44, 45, 46, IIC 54/ 14, 16, 44, IIC 55/ 7, 8, 9, 34, 50, 64, 70, IIC

56/ 17, 18, 25, 37, 41, 50, IIC 57/ 49, IIC 58/ 61

Gilău IIC 2000-06, IIC 2000-07

Gutâi IIC 54/ 1, 41

Iezer-Păpușa IIC 2000-08, IIC 51/ 31

Igniș IIC 57/ 10, 14

istoria Alpinet IIC 2001-10, IIC 52/ 3, IIC 53/ 44

Latoriței IIC 52/ 65, IIC 53/ 24

Lăpuș IIC 54/ 3, 18

Leaota IIC 1998-04, IIC 51/ 34, IIC 58/ 3

Locvei IIC 57/ 60

Lotrului IIC 57/ 42

Maramureșului IIC 2000-11, IIC 55/ 29

Maramureșul istoric IIC 54/ 28, 46

Măcin IIC 2000-11, IIC 52/ 4, 50

mănăstirile Neamțului IIC 56/ 5

Muntele Mare IIC 2000-06, IIC 2000-07

www.munticarpati.org

ghid montan la zi;

hărți în premieră; fotografii de neuitat

www.cluburimontane.org

parteneri de drumeție; chiar lângă tine

viziți

www.salvamont.org

ture mai sigure;

accidente evitate

Capre negre pe brâna vestică a Ocolașului (Munții Ceahlău).

foto: Alexandru Boicu (galeria foto a site-ului www.alpinet.org)

Nepal IIC 2000-03s	Retezat IIC 1998-01, IIC 1998-02, IIC 1998-07, IIC 1999-02, IIC 2000-01, IIC 2001-09	Trascău IIC 2001-05
Obcina Mare IIC 54/ 50	Rodnei IIC 1999-06, IIC 1999-08, IIC 2000-05	Țara Bârsei IIC 56/ 34
Pakistan IIC 2001-04	parapantă IIC 57/ 18	Țibleș IIC 53/ 3, IIC 57/ 18
Parâng IIC 1999-04, IIC 1999-05, IIC 2001-08	schii IIC 55/ 71, IIC 56/ 29	Vlădeasa IIC 1999-11
Pădurea Craiului IIC 2001-04	speologie IIC 1998-09, IIC 51/ 3, IIC 52/ 57, IIC 55/ 3, IIC 57/ 29, IIC 58/ 22	vulcani noroioși IIC 51/ 19
Piatra Craiului IIC 1998-06, IIC 1998-08, IIC 1998-09, IIC 1999-07, IIC 2000-10, IIC 2001-02, IIC 2001-05, IIC 2001-11, IIC 51/ 28, IIC 57/ 29, 35	Stânișoara IIC 56/ 5	Ică Giurgiu
Podișul Someșan IIC 53/ 17, IIC 58/ 25	S.U.A. IIC 1997-04, IIC 1998-12s, IIC 55/ 74	
Poiana Ruscă IIC 1998-09	Subcarpații Buzăului IIC 51/ 19	
	Subcarpații Vrancei IIC 51/ 3	
	Șureanu IIC 54/ 53	

**Toate
numerele
revistei
se pot printa
pentru a fi
luate la drum.**